СОВЕТ
ВВЕДЕНСКО-СЛОБОДСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
ВЕРХНЕУСЛОНСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ЮГАРЫ ОСЛАН
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫҢ
ВВЕДЕНСКИЙ БИСТӘСЕ
АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ
СОВЕТЫ

Ул. Центральная, д.55, с. Введенская Слобода, 422591

Үзәк ур., 55 нче йорт, Введенский бистәсе авылы, 422591

Тел.: (84379) 30-1-48, факс: (84379) 30-1-48.

РЕШЕНИЕ КАРАР

Тел.: (84379) 30-1-48, факс: (84379) 30-1-48.

_____________ с. Введенская Слобода _____________

30.11.2018 №63-277

Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы Введенский Бистәсе авыл җирлеген төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында

06.10.2003 ел, № 131-ФЗ "Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" Федераль закон нигезендә, Югары Ослан муниципаль районының Введенский Бистәсе авыл җирлеге Уставына таянып, Введенский Бистәсе авыл җирлеге территориясендә төзекләндерү объектларын чисталыкта һәм тәртиптә тотуга бердәм таләпләр билгеләү, тулаем төзекләндерү дәрәҗәсен күтәрү максатыннан,

Югары Ослан муниципаль районы Введенский Бистәсе авыл җирлеге Советы
карар чыгарды:

1. Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районының Введенский Бистәсе авыл җирлеген төзекләндерү кагыйдәләрен яңа редакциядә расларга (1нче Кушымта).
2. Введенский Бистәсе авыл җирлеге Советының "Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы Введенский Бистәсе авыл җирлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында" 17.12.2015 ел №8-48 карарын үз көчен югалткан дип танырга.
3. Әлеге карарны Татарстан Республикасының хокукый мәгълүмат рәсми порталында, Югары Ослан муниципаль районының рәсми сайтында урнаштырырга, шулай ук Введенский Бистәсе авыл җирлегенең мәгълүмат стендларында халыкка җиткерергә.

Совет Рәисе,
Югары Ослан муниципаль районы
Введенский Бистәсе авыл җирлеге
Башлыгы Д.В. Морозов

Югары Ослан муниципаль районы
Введенский Бистәсе авылы җирлеге Советының 2018 елның 30 ноябрь № 63-277 карарына
1 нче Кушымта

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЮГАРЫ ОСЛАН МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ ВВЕДЕНСКИЙ БИСТӘСЕ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕН ТӨЗЕКЛӘНДЕРҮ КАГЫЙДӘЛӘРЕ

1. Гомуми нигезләмәләр

1. Введенский Бистәсе авыл җирлеген төзекләндерү кагыйдәләре (алга таба текст буенча - Кагыйдәләр) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законны үтәү йөзеннән, әйләнә-тирә мохитне саклау, халыкның санитар - эпидемиологик иминлеге турында федераль канунга, Россия Федерациясенең, Татарстан Республикасының башка норматив-хокукый актлары һәм Введенский Бистәсе авыл җирлегенең (алга таба-җирлек) муниципаль норматив-хокукый актлары нигезендә эшләнде.

2. Әлеге кагыйдәләр оештыру-хокукый формасына бәйсез рәвештә барлык юридик һәм физик затлар тарафыннан үтәлергә тиеш.

3. Әлеге кагыйдәләр җирлек территориясендә эшли һәм таләпләр билгели:

1) алар урнашкан биналарны (торак йортларны да кертеп), корылмаларны һәм җир кишәрлекләрен, тиешле биналарның һәм корылмаларның тышкы күренешен карап тоту буенча;

2) төзекләндерү һәм аларны үтәү буенча эшләр исемлегенә;

3) бина милекчеләренең (аларда биналарның) һәм корылмаларның якын-тирә территорияләрне төзекләндерүдә катнашу тәртибен билгеләүгә;

4) җирлек территориясен төзекләндерүне оештыру (урамнарны яктырту, территорияне яшелләндерү, урам исемнәре һәм йортлар номерлары белән күрсәткечләр кую, кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап тоту) буенча.

4. Территорияләрне төзекләндерү элементларын проектлау һәм урнаштыру шәһәр төзелеше һәм җир законнары, махсус нормалар һәм кагыйдәләр, дәүләт стандартлары, җирлекнең генераль планы, җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре, билгеләнгән тәртиптә расланган проект документлары нигезендә тормышка ашырыла.

2. Төп төшенчәләр

5. Әлеге кагыйдәләрне гамәлгә ашыру максатларында түбәндәге төшенчәләр кулланыла:

җирле әһәмияттәге автомобиль юлы - транспорт чаралары хәрәкәте өчен билгеләнгән һәм автомобиль юлына бүлеп бирелгән полоса чикләрендә һәм аларда урнашкан җир кишәрлекләрен яисә конструктив элементлар (юл полотносы, юл өслеге һәм мондый элементлар) һәм аның технологик өлеше булган юл корылмалары-саклагыч юл корылмалары, ясалма юл корылмалары, җитештерү объектлары, автомобиль юлларын төзекләндерү элементларын үз эченә алган транспорт инфраструктурасы объекты;

әлеге Кагыйдәләрдә каралган очракларда, архитектура яктырткычы-кичке вакытта сәнгать-чагылдыру мохитен формалаштыру, аерым торучы бинаны яки корылманы, биналар комплексын, мәдәни мирас объектларын, 1959нчы елдан өлкәнрәк төзү датасы белән, тарихи биналар, җирлек территориясендә урнашкан төзекләндерү элементлары, архитектура-ландшафт объектлары;

фасадның архитектур үзенчәлекләре-фасадның, әйләнә-тирә шәһәр төзелеше мохитенең конструктив һәм эстетик сыйфатларын чагылдыра торган бик яхшы характеристика (стиль һәм композицион бөтенлек, ритм, ярашлылык һәм пропорциональ булу, визуаль кабул итү, ачык һәм ябык киңлекләр балансы);

фонсыз конструкцияләр- конструкция аерым хәрефләрдән, билгеләнүләрдән, билгеләрдән, декоратив элементлардан торган тышкы мәгълүмат чараларын әзерләү ысулы;

территорияне төзекләндерү - әлеге Кагыйдәләр белән билгеләнгән чаралар комплексын тормышка ашыру максатында, җирлек территориясенең санитар һәм эстетик торышын тәэмин итүгә һәм яхшыртуга, җирлек территориясен һәм аның территориясендә урнашкан объектларны, шул исәптән гомуми файдаланудагы территорияләрне, җир кишәрлекләрен, биналарны, корылмаларны, әйләнә-тирә территорияләрне карап тотуга юнәлтелгән эшчәнлек;

вертикаль яшелләндерү- аларга стационар һәм мобиль яшел үсентеләр урнаштыру өчен, балкон, лоджия, галерея, терәк диварлар һ.б. кертеп, биналарның һәм корылмаларның алгы өслекләрен куллану;

витрина-фасадның бер өлешен биләп торган тоташ пыяла рәвешендәге пыялалы тишек (тәрәзә, витраж) ;

барлыкка килгән төзелешнең тышкы күренеше - җирлекнең тышкы күренешен формалаштыручы биналарның һәм территорияләрнең архитектур-сәнгать һәм шәһәр төзелеше үзенчәлекләре;

яктыртуның тышкы ысулы-мәгълүмати конструкцияне яктырту ысулы, шул ук вакытта мәгълүмат кыры аңа җибәрелгән ут чыганагы белән яктыртыла;

квартал эчендәге (җирле) юл-магистраль урамнардан торак йортлар төркемнәренә һәм кварталның башка урыннарына транспорт һәм җәяүлеләр хәрәкәте өчен билгеләнгән автомобиль юлы;

төзекләндерүне торгызу-юлның бөтен киңлегенә асфальт катламын сыйфатлы торгызу, хуҗалык юлы, тротуар, бордюр таш урнаштыру,

туфракның уңдырышлы катламын торгызу, газон үләннәре чәчү һәм бозылган урыннарга яшел үсентеләр утырту өчен тырмалау, газоннарга ремонт ясау, реклама конструкцияләрен һәм төзекләндерүнең башка элементларын торгызуны үз эченә алган эшләр комплексы;

газон - утырту өчен, парк корылмалары һәм ландшафт композициясенең мөстәкыйль элементының фоны булган орлык чәчү өчен махсус сайланган үлән орлыгы белән чәчелә торган үлән катламы, шулай ук табигый үлән үсемлеге;

җирлек территориясе-җирлек чикләрендәге территория;

декоратив-монументаль сәнгать-ул төзекләндерү элементлары, шул исәптән массакүләм йөрү биналары һәм корылмалары, гомуми файдаланудагы территорияләр өчен декоратив-сәнгать бизәлеше кулланып махсус билгеләнгән кече архитектура формалары;

декоратив-сәнгать бизәлеше-монументаль яки декоратив скульптура, монументаль яки декоратив рәсем сәнгате, мурала, мозаика, орнамент, стрит-арта, инсталляция, барельеф, нәфис металл һәм объектның матурлыгы һәм имиджын арттыруга йогынты ясый торган декоратив-монументаль сәнгать элементлары;

мәгълүмат тапшыруның динамикалы ысулы-мәгълүмат алмашуны күз алдында тота торган электрон чыганакларны һәм таблоларны кулланып мәгълүмат тапшыру ысулы;

йорт-ишегалды корылмалары булган шәхси торак йорт һәм әлеге йорт урнашкан җир участогы;

ишегалды корылмалары-җир кишәрлегендә урнашкан вакытлыча ярдәмче корылмалар (нәүрәп, күгәрчен оялары, сарайлар һ.б.);

бина-капиталь төзелеш объекты, ул автоном рәвештә төзелергә, төзекләндерелергә һәм кулланылырга мөмкин булган бердәм күләмле төзелеш системасын тәшкил итә (төзелешкә бер рөхсәт нигезендә төзелгән);

массакүләм йөрү корылмалары- биналарның гомуми мәйданы 1500 кв. метрдан артып киткән сәүдә объектлары, административ биналар, күп функцияле үзәкләр, җәмәгать туклануы предприятиеләре, тамаша объектлары (мәдәни, спорт, театр, күңел ачу үзәкләре);

яшел үсентеләр-табигый һәм ясалма рәвештә барлыкка килгән агач-куак һәм үләннәр җыелмасы (шул исәптән парклар, урманнар, аеруча саклаулы табигать территорияләре, бульварлар, скверлар, бакчалар, газоннар, чәчәк түтәлләре, шулай ук аерым торучы агачлар һәм куакларны да кертеп);

җир кишәрлеге - аны аерым бер әйбер сыйфатында билгеләргә мөмкинлек бирә торган җир өслегенең бер өлеше;

җир эшләре-җирне чыгару, грунт җәю, җирлек территориясенең камилләштерелгән яки грунт катламын бозып яисә юлларны һәм тротуарларны җәю (каплау) белән бәйле эшләр;

инженерлык коммуникацияләре-инженерлык-техник тәэмин итү челтәрләре: суүткәргеч, канализация, җылылык, торба үткәргечләр, электр тапшыру линияләре, элемтә һәм башка инженерлык корылмалары, җирлек территориясендә булганнары яисә сузыла торган яки башка инженерлык корылмалары;

авыл җирлегенең тарихи территорияләре- махсус җирлек әһәмиятендәге территорияләр, аларга карата тышкы мәгълүмат урнаштыруның рөхсәт ителгән һәм рөхсәт ителми торган XI гасыр башыннан алып 1959нчы елга кадәрге чорда үзләштерелгән төрләре, шул исәптән мондый корылмаларга карата таләпләр, Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният һәйкәлләре), аларны саклау һәм куллану турында Россия Федерациясе законнары нигезендә билгеләнгән. Җирлекнең тарихи территорияләренең гомуми чикләре җирлек Башкарма комитетының муниципаль хокукый актлары белән раслана;

түбә яшелләндерү-аларда архитектура-ландшафт объектлары (газоннар, чәчәк түтәлләре, бакчалары, агачлар һәм куаклар белән мәйданчыклар һәм башкалар) төзү өчен бина һәм корылмаларның түбәләрен куллану;

яңгыр канализациясе (су канализациясе) - өске (яңгыр, кар сулары), су сибү һәм дренаж суларын транспортлау өчен билгеләнгән (желоблар, яңгыр кирәк-яраклары, лотоклар һәм торбалар) технологик бәйле инженерлык корылмалары комплексы;

яктылык - яктылык агымының характеристикасын алмаштыруны күздә тота торган (төс, ачыклык, яндыру тәртибе һ.б.) светодинамик нәтиҗә;

тышкы яктырту-тәүлекнең караңгы вакытында магистральләрне, урамнарны, мәйданнарны, паркларны, скверларны, бульварларны, ишегалларын һәм җирлекнең җәяүлеләр юлларын яктырту өчен билгеләнгән элементлар җыелмасы;

килеп туган төзелешнең тышкы архитектур йөзен бозу-урнаштыруга рөхсәт ителгән һәм рөхсәт ителмәгән тышкы мәгълүмат урнаштыру чараларының төренә карата таләпләрне, шул исәптән әлеге Кагыйдәләр белән билгеләнгән тышкы күренешләргә яки мондый конструкцияләрне урнаштыру урынына таләпләрне, гамәлдәге җирлек төзелешенең тышкы архитектур йөзен саклау зарурлыгын исәпкә алып, үтәмәү;

рөхсәтсез 50 кв. метрдан артык мәйданда һәм 30 куб. метрдан артык күләмдә чүплек-рөхсәтсез калдыклар ташлау (урнаштыру) яисә каты көнкүреш калдыклары, эре габаритлы төзелеш калдыклары, юридик яки физик затлар эшчәнлеге барышында барлыкка килгән башка чүп-чар ташлау;

стационар булмаган сәүдә объекты-җир кишәрлеге белән бәйле булмаган вакытлыча корылма яки вакытлыча конструкция, күчмә корылмалардан тыш, сәүдә объекты (павильон һәм киоск);

яшелләндерү-муниципаль берәмлек мохитен үсемлек компонентларын актив куллану белән тәэмин итүче территорияне төзекләндерү һәм ландшафт ясау элементы, шулай ук инженерлык әзерлегенең төрле төрләре буенча эшләр үткәрү (вертикаль планлаштыру, террассалау, кронлаштыру һәм башкалар) һәм яшелләндерелгән территорияләрне төзекләндерү: агачлар, шул исәптән эре агачлар, куаклар утырту, үләнле газоннар, чәчәк түтәлләре, алпинарийлар һәм рокарийлар булдыру, махсус бакчалар һәм башкалар белән бәйле комплекслы процесс;

гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр - гомуми файдалану территорияләрендә урнашкан скверлар, парклар, бакчалар һәм бульварлар;

чикләнгән файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр - предприятиеләрнең, оешмаларның, учреждениеләрнең, торак кварталларның яшелләндерелгән территорияләре;

махсус билгеләнештәге яшелләндерелгән территорияләр-санитар зоналар, су саклау зоналары, зиратларны яшелләндерү, үсентеләр питомниклары;

аеруча саклаулы табигать территорияләре - су өслеге һәм һава тирәлеге, аларда аерым табигать саклау, фәнни, мәдәни, эстетик, рекреацион һәм сәламәтләндерү әһәмияткә ия булган объектлар урнашкан, алар җирле үзидарә органнары карарлары белән тулысынча яки өлешчә хуҗалык кулллануыннан алынган һәм алар өчен махсус саклау режимы билгеләнгән табигый комплекслар һәм объектлар урнашкан җир участоклары;

җәмәгать транспортын көтү тукталышы-җәмәгать транспорты тукталышлары, пассажирларны утырту һәм төшерү зонасы һәм җәмәгать транспорты пассажирларын көтү зонасы булган махсус җиһазландырылган мәйданчык;

пыяла фасад-фасадның бөтен яссылыгы белән тоташ пыяладан эшләнгән фасад яки аның шактый өлеше;

яктырткычның ачык ысулы- ут чыганагы аны таратканда каршылыкларга очрамаган мәгълумат конструкциясен яктырту ысулы;

җирлек панорамасы-ачык киңлектән кабул ителә торган (яр буе, мәйдан, су объектлары акваторияләре, күренеп торган һәм күзәтү мәйданчыклары), җирлек биләмәсен һәм силуэтын ачып бирүче;

бинаның фасадларын (фасадларның төс ягыннан чишелеше) колористик хәл итү паспорты-җирлек территориясендә урнашкан аерым торган бинаның фасадын бер архитектура һәм төс чишелешен билгели һәм аның тышкы бизәлешенә таләпләрне билгели торган килешенгән һәм билгеләнгән тәртиптә расланган документ;

җирлек урамнарының перспективасы-композицион, стиль һәм сәнгать характеристикалары булган алдагы фронт һәм урамнарның силуэтын формалаштыручы җирлек мохит фрагментын визуаль кабул итү;

җәяүлеләр зоналары-транзит хәрәкәт итү максатларында һәм билгеле бер характеристикаларга ия булган җир өсте һәм җир өсте җәмәгать транспорты тукталышлары, хезмәт күрсәтү объектларының, тарих һәм мәдәният һәйкәлләренең, рекреацияләрнең һ.б.ның югары концентрациясе, җәяүлеләр агымының суммар тыгызлыгы. Җәяүлеләр зоналары эспланадаларында, җәяүлеләр урамнарында, торак пункт мәйданының җәяүле өлешләрендә формалашырга мөмкин;

йорт яны территориясе-күпфатирлы йорт урнашкан җир участогы, яшелләндерү һәм төзекләндерү элементлары белән, әлеге йортка хезмәт күрсәтү, эксплуатацияләү һәм төзекләндерү өчен билгеләнгән һәм күрсәтелгән җир кишәрлегендә урнашкан объектлар;

якын-тирә территория-бина, корылмалар, коймалар, төзелеш мәйданы, сәүдә, реклама объектлары, бирелгән җир участогы чикләре, шулай ук милектә булган башка объектлар, кулланышта (биләмәдә) булган һәм билгеләнгән тәртиптә төзекләндерелергә тиешле территория;

продуктив хайваннар һәм кош –сөт, йон, йомырка һәм башкалар кебек азык-төлек алу өчен берничә тапкыр яки даими кулланыла торган хайваннар һәм кошлар;

тышкы мәгълүмат чараларын (паспорт) урнаштыру проекты- төзекләндерү элементының тышкы кыяфәтен һәм урнашу урынын билгели торган Башкарма комитет карары белән расланган, ә атап әйткәндә тышкы мәгълүмат чараларын билгели торган һәм аны идентификацияләү өчен кирәкле башка белешмәләрне үз эченә алган билгеләнгән формадагы документ;

территорияне санитар чистарту-билгеле бер территориядән каты көнкүреш һәм зур габаритлы калдыкларны җыю, чыгару һәм утильләштерү (зарарсызландыру) ;

ут коробкасы-тышкы мәгълүмат чараларын әзерләү ысулы, аның белән конструкция бер күләмдә яки эчке яктырткыч белән күләмле элементлар булып тора;

авыл хуҗалыгы хайваннары - терлекчелек һәм башка авыл хуҗалыгы продукциясе җитештерү өчен кулланыла торган хайваннар, кыйммәтле мехлы хайваннар, куяннар, умарталар һәм башкалар;

махсуслаштырылган оешмалар- төзелгән муниципаль контрактлар нигезендә җирлек территориясен төзекләндерү өлкәсендә эшчәнлекнең махсус төрләрен гамәлгә ашыручы төрле оештыру-хокукый формадагы юридик затлар;

территорияләрне карап тоту-биналар, корылмалар, кече архитектура формалары, коймалар, төзелеш мәйданчыклары, яшел утыртмалар, җир кишәрлегендә урнашкан транспорт инфраструктурасы объектларын үз вакытында ремонтлау һәм карап тоту белән бәйле чаралар комплексы;

җирле әһәмияттәге юлларны карап тоту - юл, юл корылмаларының, юлларны комплекслы төзекләндерү элементларының транспорт- эксплуатация торышы тәэмин ителәэ торган эшләр комплексы;

тышкы мәгълүматны урнаштыру чарасы (вывеска) - бина, корылмаларны, шул исәптән кулланучыларга "Кулланучылар хокукларын яклау турында" Федераль законның 9нчы маддәсе көче нигезендә мәҗбүри булган мәгълүматны җиткерү өчен, шулай ук оешманың фирма исеме, урнашу урыны (адресы) һәм аның эш режимы турында мәгълүмат булган территорияне төзекләндерү элементы, шулай ук тиешле мәгълүматны үз эченә ала торган товар сату, хезмәт күрсәтү урынында билгеләнә торган мәгълүмати конструкция булып тора, яки гадәти эшлекле әйләнеш аркасында урнаштырыла һәм реклама белән бәйле максатларны күздә тотмый. "Тышкы мәгълүматны урнаштыру чаралары" һәм "тышкы мәгълүмат чарасы" төшенчәләре бердәй;

супер графика-аны визуаль кабул итүне көчәйтә торган фасадларны архитектур-сәнгатьчә бизәү алымнарының (рәсем, орнамент, барельеф, мозаика) берсе;

тактиль катлам-өслек катламының фактурасын сизелерлек үзгәртү белән каплау;

аерым җирлек әһәмиятендәге территорияләр- җирлек территориясенең

аерым статусына һәм (яки) югары мәдәни - рекреацион һәм социаль кыйммәтенә ия булган территориясенең әлеге Кагыйдәләр белән җирлекнең тышкы архитектур йөзен саклау максатларында тышкы мәгълүмат урнаштыруның рөхсәт ителгән һәм рөхсәт ителмәгән төрләре, шул исәптән мондый корылмаларга карата таләпләр;

территорияләрне җыештыру-җитештерү һәм куллану калдыкларын җыю, махсус билгеләнгән урыннарга чыгару, башка чүп-чар, кар чыгару, шулай ук халыкның экологик һәм санитар-эпидемиологик иминлеген тәэмин итүгә һәм әйләнә-тирәлекне саклауга юнәлтелгән башка чаралар;

гомуми файдаланудагы территорияләр - җирлек мохитенең эстетикасына югары таләпләр куелган урамнар һәм гомуми файдаланудагы территорияләр;

вәкаләтле орган –үз компетенциясе чикләрендә җирлек территориясен төзекләндерү эшен оештыру, координацияләү һәм контрольдә тотуны гамәлгә ашыручы авыл җирлеге Башкарма комитеты;

фасад - бинаның тышкы ягы (төп, ян ягы, ишегалды);

фон конструкцияләре-хәрефләр, билгеләнүләр һәм декоратив элементлар фон өслегендә урнашкан тышкы мәгълүмат чараларын әзерләү ысулы;

фриз – горизонталь сызык рәвешендәге фасадның яки козырекның декоратив элементы;

фронтон – түбәдән өстәрәк чыгып торучы бина фасадының йомгаклаучы өлеше, соңгы катның тәрәзәләренең өске өлешеннән алып яки фасадның чыгып торучы элементларының өске өлешенә кадәр үлчәнүче өлеше;

төзекләндерү элементлары - декоратив, техник, планлаштыру, конструктив җайланмалар, яшелләндерү элементлары, җиһазларның һәм бизәлешнең төрле төрләре, шул исәптән биналарның фасадлары, корылмалар, кече архитектура формалары, стационар булмаган объектлар, тышкы мәгълүматны урнаштыру чаралары һәм территорияне төзекләндерүнең состав өлеше буларак кулланыла торган күрсәткечләр.

3. Җирлек территорияләрен төзекләндерү, карап тоту һәм җыештыру буенча гомуми таләпләр

6. Төзекләндерү, карап тоту һәм җыештыру өчен җирлек территориясе һәм анда урнашкан барлык биналар (шул исәптән торак йортлар) һәм корылмалар (алга таба - биналар, корылмалар) керә.

7. Гомуми файдаланудагы территорияләрне, шул исәптән урамнар, юллар, җирле әһәмияттәге автомобиль юллары, яр буе, скверлар, пляжлар, башка объектлар белән шөгыльләнүче җир кишәрлекләрен карап тотуны һәм җыюны оештыруны вәкаләтле орган үз вәкаләтләре чикләрендә гамәлгә ашыра.

8. Оештыру-хокукый рәвешләренә карамастан, физик һәм юридик затлар милек хокукындагы җир участогы территориясен һәм аның янәшәсендәге территорияләрне, шулай ук гамәлдәге законнарда һәм әлеге Кагыйдәләрдә каралган күләмдә биналар, корылмалар территориясен үз акчалары

исәбеннән мөстәкыйль яисә махсус оешмаларны җәлеп итү юлы белән карап тотуны һәм җыюны гамәлгә ашыралар.

Әгәр бина, корылма милек хокукында яки башка әйбер хокукында булса, яисә берничә кешегә мәҗбүри хокукта булса, җыештырылырга тиешле территория милек хокукындагы өлешкә яки күчемсез милек объектындагы башка хокукка пропорциональ рәвештә билгеләнә.

Җир участогы территориясендә төрле затларга караган берничә бина, корылмалар булса, территорияне карап тоту һәм җыештыру чикләре якларның килешүе белән билгеләнә ала.

Килешү булмаганда, җыештырылырга тиешле территория барлык милекчеләр яки биналарның, корылмаларның хуҗалары (кулланучылары) арасында тигез өлешләрдә билгеләнә.

Физик яки юридик зат карамагында булган җир кишәрлеге билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, җир кишәрлегенең фактта барлыкка килгән чиге буенча җыештырылырга тиеш.

Әгәр бина, корылма милек хокукында яки башка әйбер хокукында булса, берничә кешегә мәҗбүри хокукта булса, фасадны карап тоту яклар килешүе белән билгеләнә ала.

Килешү булмаганда фасадны тоту милек хокукындагы өлешкә яки күчемсез милек объектына башка хокукка пропорциональ рәвештә башкарыла.

9. Җирле әһәмияттәге автомобиль юлларын карап тоту һәм җыештыру муниципаль заказны урнаштыру нәтиҗәләре буенча әлеге эш төрләрен үткәрүгә конкурс откан махсуслаштырылган оешмалар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

10. Күпфатирлы йортларның йорт яны территорияләрен карап тоту һәм җыештыру күпфатирлы йортлар белән идарә итүнең бер ысулына туры китереп башкарыла: торак милекчеләре ширкәте яки торак кооперативы яки башка махсуслаштырылган кулланучылар кооперативы, күпфатирлы йортта гомуми милекне карап тоту һәм ремонтлау эшләрен башкаручы идарәче оешма (алга таба - идарәче оешмалар) тарафыннан.

11. Шәхси торак йортларның территорияләрен карап тоту һәм җыештыру мондый йортларның милекчеләре (яллаучылар) тарафыннан гамәлгә ашырыла.

12. Яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын карап тотуны һәм карауны гамәлгә ашыралар:

1) бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә-җир кишәрлегенең милекчеләре яисә башка хокук ияләре;

2) гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр чикләрендә-муниципаль заказны урнаштыру нәтиҗәләре буенча әлеге эшләр башкаруга конкурс откан вәкаләтле орган яки махсуслаштырылган оешма;

3) чикләнгән файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр (предприятиеләр, оешмалар, учреждениеләр) һәм махсус билгеләнештәге (санитар зоналар, су саклау зоналары, зиратлар, питомниклар) чикләрендә-әлеге объектларның хуҗалары;

4) йорт яны территорияләре чикләрендә - күпфатирлы йортларда торак

биналарның милекчеләре яки идарәче оешмалар;

5) җир өсте коммуникацияләренең, шул исәптән электр челтәрләре, яктырту челтәрләре, радиолинияларның сак зоналарында-күрсәтелгән коммуникацияләрнең хуҗалары;

6) җир асты коммуникацияләренең сак зоналарында (әгәр урнаштыру рөхсәт ителгән булса) - күрсәтелгән коммуникацияләрнең хуҗалары.

13. Урам һәм юллардан җир асты һәм өслек сулары бүлеп бирү өчен билгеләнгән кюветларны, торбаларны, дренаж корылмаларын чистарту, яңгыр канализациясе коллекторларын һәм яңгыр кирәк-яраклары коеларын чистарту аларны эксплуатацияләүче оешмалар тарафыннан башкарыла.

14 . Җәмәгать бәдрәфләрен урнаштыру һәм карап тоту тәртибе гамәлдәге законнар, санитар кагыйдәләр һәм нормалар нигезендә билгеләнә.

Бәдрәфләрнең санитар һәм техник торышын, алар карамагында булган милекчеләр, хуҗалар, арендаторлар яки махсус оешмалар тәэмин итәләр.

15. Төзекләндерү эшләрен башкаруның вакытлылыгы, объектларның тиешле санитар һәм техник торышын тәэмин итүне исәпкә алып, эшләрнең заказчысы тарафыннан билгеләнә.

16. Җирлек территориясен карап тоту һәм җыештыру чикләре физик һәм юридик затлар тарафыннан бирелгән җир кишәрлеге чикләре (әгәр җир участогы билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән булса, фактта урнашкан җир участогы чиге буенча) һәм бина, корылма милекчеләренең әлеге Кагыйдәләрнең IIIVнче бүлеге нигезендә тирә-як территорияләрен төзекләндерүдә катнашу тәртибе нигезендә билгеләнә.

17. Вәкаләтле орган җирлек территориясен, шул исәптән гомуми файдаланудагы территорияләрне, билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә карап тоту һәм җыештыру эшләренең үтәлешен контрольдә тота.

III. Алар урнашкан биналар, корылмалар һәм җир кишәрлекләрен, фасадлар һәм коймалар, юллар, шәхси торак йортлар, яңгыр канализациясе челтәрләре, смотр һәм яңгыр коесы, су җибәрү корылмалары, техник элемтә чаралары, тышкы яктырту объектлары, кече архитектура формалары, стационар булмаган объектлар, төзелеш эшләре, җирләү урыннары, автотранспорт чараларының тышкы кыяфәтен, озак вакытлы һәм кыска вакытлы саклау стоянкаларын карап тоту буенча таләпләр.

Җирлек территориясен бәйрәмчә бизәү

Алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм җир кишәрлекләрен карап тоту буенча гомуми таләпләр

18. Алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм җир кишәрлекләрен милекчеләр яки башка хокук ияләре мөстәкыйль рәвештә яки махсус оешмаларны үз акчалары хисабына җәлеп итү юлы белән гамәлгә ашыра.

19. Алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм җир кишәрлекләрен карап тоту, алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм җир кишәрлекләрен карап тотуны төзекләндерүне үз эченә ала:

1) биналарның, корылмаларның фасадларын карап тоту;

2) җир кишәрлеген җыештыру һәм санитар-гигиеник чистарту;

3) гражданнар, оешмалар һәм шәхси эшмәкәрләр эшчәнлеге нәтиҗәсендә барлыкка килгән җитештерү һәм куллану калдыкларын җыю һәм чыгару;

4) җир кишәрлегендә урнашкан яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын карап тоту һәм карау.

20. Бина фасадлары, корылмалар төзелеш өлешендә, декоратив бизәкләү һәм инженерлык элементларында төзелеш өлешендә күренми торган җәрәхәтләр булырга тиеш түгел һәм тиешле эстетик торышта булырга тиеш.

Бинаның фасады буяуына зыян килү фасадның гомуми мәйданының 1% тан артмаска тиеш.

Биналарның, корылмаларның фасадларын карап тоту

21. Биналарның, корылмаларның фасадларын карап тоту үз эченә ала:

21.1. конструктив элементларны һәм фасадларны, шул исәптән керү ишекләре һәм козырекларны, балкон һәм лоджия, карниз, крыльцо һәм аерым баскычлар коймаларын, витриналарны, декоратив детальләрне һәм башка конструктив элементларны үз вакытында төзекләндерүне һәм торгызуны, аларны буяуны;

21.2. су агып төшү урыннарының, су торбаларның һәм су ага торган торбаларның төзек хәлдә булуын һәм эшчәнлеген тәэмин итү;

21.3. герметизация, җөйләрне, ярыкларны һәм җимерелгән урыннарны төзәтү;

21.4. керү төркемнәрен, отмосткаларны, цоколь тәрәзәләрен һәм подвалларга килү юлларын торгызу, ремонтлау һәм үз вакытында чистарту;

21.5. аларның торышы һәм эксплуатацияләү шартлары белән бәйле рәрештә фасад өслекләрен, шул исәптән фасад элементларын вакытында чистарту һәм юдыру;

21.6. тәрәзәләр һәм витриннарны, элмә такталарын һәм күрсәткечләрне үз вакытында юу;

21.7. язулардан, рәсемнәр, игъланнар, плакатлар һәм башка мәгълүмати-басма продукциядән, шулай ук төшерелгән граффитидан чистарту.

22. Биналар, корылмалар, төзелгән-торак булмаган биналарның милекчеләре, һәм тиешле бурычлар йөкләнгән башка затлар:

22.1. кирәк булганда, әмма елга бер тапкырдан да ким булмаган , фасадларны чистартырга һәм юарга;

22.2. кирәк булганда, язын (җылыту системаларын сүндергәннән соң) һәм көзен (җылыту сезоны башланганчы) ике тапкырдан да ким булмаган, кагыйдә буларак, эчке һәм тышкы тәрәзәләрнең өслекләрен, балкон һәм лоджий ишекләрен, подъездларга керү ишекләрен чистарталар һәм юалар;

22.3. фасадның фактик торышын исәпкә алып, 5-6 ел эчендә даими рәвештә агымдагы ремонт үткәрәләр;

22.4. фасадның аерым элементларына (цоколь, крыльцо, баскычлар, приямкалар, керү ишекләре, капка, цоколь тәрәзәләре, балконнар һәм лоджияләр, су торбалары, тәрәзә култыклары, линия ачышлары һәм башка конструктив элементлар) ремонт ясыйлар;

22.5. чыгып торучы фасад конструкцияләрен җимерелү куркынычы янаган очракта сак-кисәтү чаралары (коймалар, челтәрләр урнаштыру, элементның җимерелә торган өлешен демонтажлау) башкаралар;

22.6. әгәр мондый элмә эксплуатацияләнмәсә (арендатор (субарендатор) булмаса һәм башка очракларда) тышкы мәгълүматны (элмә) урнаштыру чарасын демонтажлыйлар.

23. Фасадларны кулланганда рөхсәт ителми:

23.1. биналарның һәм корылмаларның фасадлары өслегенә зыян китерү (пычрату): су агызу, буяуны куптару, ярыклар ясау, штукатурканы куптару, тышланган өлешкә, кирпечкә зыян китерү, тимер-бетон конструкцияләрнең саклану катламын куптару һ.б.;

23.2. панель араларындагы герметизацияне бозу;

23.3. штукатурка, тышланган өлеше, фасадларның аскы өлеше, биналар яки корылмаларның буяу катламын, шул исәптән тәрәзә, керү приямкалары конструкциясен бозу (куптару, пычрату);

23.4. биналарның һәм корылмаларның чыгып торучы алгы якларына: балконнар, лоджий, эркерлар, тамбурлар, карнизлар, козыреклар һ.б зыян китерү (пычрату);

23.5. балкон коймалары, лоджий, парапетларны һ.б. җимерү (пычрату);

23.6. вәкаләтле орган белән килештерелгән паспортсыз, бинаның фасадында һәм (яки) түбәсендә, тышкы мәгълүматны урнаштыру чаралары корылмасында, билгеләнгән такталардан, режимлы табличклардан тыш, урнаштыру һәм эксплуатацияләү;

23.7. аларны алга таба куллану максатында афишалар, игъланнар, плакатлар һәм башка мәгълүмати-басма продукцияне биналарның һәм корылмаларның, шул исәптән капиталь булмаган, фасадларда, тәрәзәләрдә (шул исәптән тәрәзәнең эчке ягыннан), ишек һәм корылмаларның ишекләрендә (шул исәптән эчке яктан);

23.8. фасадларның архитектур, төсле чишелешен үзгәртү, биналарның һәм корылмаларның милекчеләренең күпфатирлы йорттагы биналарның, корылмаларның хуҗасы ризалыгыннан башка бина һәм корылмаларның декоратив-нәфис бизәлешен үзгәртү.

24. Рөхсәт ителә:

24.1. подъездларга кергәндә мәгълүмати стендлар урнаштыру;

24.2. антенналар һәм кабельләр, проект карары нигезендә, биналарның түбәсендә эфирлы телевидениене күмәк кабул итү системалары урнаштыру.

Күрсәткечләр

25. Биналарның, корылмаларның фасадлары урам исемнәре һәм йортларның номерлары белән җиһазландырылырга тиеш. Күрсәткечләрдәге мәгълүмат Россия Федерациясе дәүләт теле һәм Татарстан Республикасы дәүләт телләре турындагы закон таләпләрен үтәп урнашырылырга тиеш.

26. Күрсәткечләрне чиста һәм төзек хәлдә тотарга кирәк.

Керү төркемнәре (узеллар)

27. Бина, корылмаларның керү төркемнәрен яктырту җиһазлары,

өслекләр белән бәйләнеш элементлары, инвалидлар һәм халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре йөрер өчен җайланмалар белән (пандуслар, култыкса һ.б.), чүп-чар өчен урналар белән җиһазландырырга кирәк.

Пандус кытыршы өслекле горизонталь сырлардан торган материалдан эшләнгән булырга тиеш. Пандуслар киртәләре булмаган очракта 75 мм биеклектәге киртәле борт һәм култыксалар карала. Бордюр пандусының авышлыгы 1:12 кабул ителә.

Пандус борылганда яки аның озынлыгы 9 м дан артык булганда кимендә һәр
9 м дан соң 1,5 х 1,5 м үлчәмле горизонталь мәйданчыкларны киңәш ителә. Төшү тәмамланганнан соң, горизонталь мәйданчыкларда дренаж җайланмаларын проектларга кирәк. Горизонталь участокларны пандус башында һәм ахырында тирә-юньдәге өслекләрдән текстура һәм төс белән аерылып торган итеп башкарырга кирәк.

Баскычлар яки пандусның ике ягы буенча 800-920 мм биеклектә стенадан
40 мм ераклыгында түгәрәк яки турыпочмаклы тотка карала. Баскычлар озынлыгы 2,5 м һәм аннан да күбрәк булганда тотка белән бүлү карала. Тоткаларның озынлыгы һәр яктан пандус яки баскычның озынлыгыннан кимендә 0,3 метрга күбрәк билгеләнә. Тотканың конструкциясе кул металлга тимәслек итеп эшләнергә тиеш.

28. Керү төркемнәрен проектлаганда, эксплуатацияләгәндә, биналарның, корылмаларның фасадларын яңартканда, үзгәрткәндә рөхсәт ителми:

28.1. гомуми файдалану территориясендә чыга торган фасадларда җир дәрәҗәсеннән 1,2 м биеклектә урнашкан биналарга, подвалга һәм цоколь катына керү юлларын урнаштыру;

28.2. җәяүлеләр хәрәкәтенә комачаулаучы терәк элементлар (колонналар, стояклар һ.б.) урнаштыру;

28.3. бинаның бөтен фасады комплекслы чишелешен исәпкә алып проект документларын эшкәртмичә ике һәм аннан да күбрәк керү урыны урнаштыру (гамәлдәгеләрен исәпкә алып);

28.4. урам-юл челтәренең тротуарлар зонасында якын-тирә тротуарларга тротуарның минималь норматив киңлеге белән җиңел конструкцияләрдән (баскычлар, пандуслар, крыльцо, яшелләндерү) керү төркеме элементлары урнаштыру;

28.5. күпфатирлы йорт милекчеләренең ризалыгыннан башка күпфатирлы йортта керү группасын урнаштыру;

28.6. торак урыны милекчесе ризалыгыннан башка керү группасын урнаштыру өчен балкон куллану;

28.7. күпфатирлы йортларда урнашкан торак булмаган бүлмәләргә вәкаләтле орган белән килештермичә үз белдеге белән керү төркемнәрен урнаштыру.

Түбәләр

29. Биналар, корылмалар түбәләре, су бирү системасы элементлары, төтен чыга торган урыннар һәм вентиляция системалары төзек хәлдә булырга

һәм теләсә нинди һава шартларында яшәүчеләр һәм җәяүлеләр өчен куркыныч тудырмаска тиеш.

30. Кышкы вакытта биналарның милекчеләре һәм башка хокукка ия булучылар, шулай ук күпфатирлы йортлар белән идарә итүче оешмалар тарафыннан түбәләрне кардан, боздан һәм боз сөңгеләреннән вакытында чистартып тору оештырылырга тиеш. Җәяүлеләр зоналарына чыккан якларда түбәне кардан чистарту участокларга киртә кую һәм барлык саклык чараларын үтәп һәм бары тик тәүлекнең якты вакытында гына башкарылырга тиеш. Калган түбәдән, шулай ук яссы түбәсеннән кар ташлау эчке ишегалды территорияләренә башкарылырга тиеш. Түбәдән җәяүлеләр юлларына, җәмәгать транспортын көтү тукталышына, машиналар йөри торган өлешенә ташланган кар һәм боз кичекмәстән җыештырылырга тиеш.

31. Кар һәм боз ташлаганда, боз сөңгеләрен ваткан вакытта, түбәдә ремонт һәм башка эшләр башкарганда, агач һәм куакларның, электр белән тәэмин итүнең һава линияләренең, яктырту һәм элемтә, юл билгеләре, юл светофорларының, юл коймаларының һәм юл күрсәткечләрнең, җәмәгать транспортын көтү павильоннарының, биналарның декоратив бизәлешенең һәм инженерлык элементларының сакланышын тәэмин итүче чаралар күрелергә тиеш. Күрсәтелгән элементлар зыян күргән очракта, алар түбәне чистарткан һәм зыян китергән зат хисабына торгызылырга тиеш.

32. Биналарның, корылмаларның түбәләреннән ага торган су җәяүлеләргә һәм җәяүлеләр зоналарына турыдан-туры эләгә алмый торган су үткәргече булырга тиеш. Улаклар, воронкалар, су агып төшү урыннары тоташ һәм җыелган су күләмен үткәрүгә исәпләнгән булырга тиеш. Җәяүлеләр зоналары булган биналар ягыннан чыга торган су агып төшү урыннары җәяүлеләр сукмакларыннан читкә чыгарга тиеш.

33. Рөхсәт ителми:

33.1. биналар, корылмалар түбәсенә түбәне эксплуатацияләү өчен билгеләнгән (көрәкләр, скрепкалар, ломнар) төзелеш материаллары, ремонт калдыклары, файдаланылмый торган механизмнар һәм башка предметлар кую;

33.2. биналарның түбәсеннән боз, кар һәм чүп-чарны воронкаларга, су торбаларына ыргытырга.

Җир кишәрлекләрен тоту

34. Җир кишәрлекләре территорияләрен карап тоту үз эченә ала:

34.1. чүп-чардан, яфраклардан, кардан һәм боздан (боз катламыннан) көн саен җыештыру;

34.2. юлларны, күперләрне, урамнарны, тротуарларны, җәяүлеләр йөри торган юлларны бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртү;

34.3. карны чистарту һәм себерү;

34.4. кар һәм боз чыгару (барлыкка килгән кар-боз);

34.5. контейнер мәйданчыкларын, калдыкларның барлык төрләре өчен контейнерлар, чүп-чар өчен урналар, эскәмияләр, кече архитектура формалары һәм башкалар урнаштыру һәм чистарту һәм техник яктан төзек хәлдә тоту;

34.6. чүп-чарны кабул итү камераларын, контейнерлар (бункерлар) һәм контейнер мәйданчыкларын җыештыру, юу һәм дезинфекцияләү;

34.7. яңгыр һәм кар суларын агызу;

34.8. каты көнкүреш, зур габарит һәм башка калдыкларны җыю һәм чыгару;

34.9. тузанны киметү һәм һаваны дымландыру өчен территориягә су сибү;

34.10. яшел үсентеләрнең сакланышын тәэмин итү һәм аларны карау;

34.11. коммуналь билгеләнештәге объектлар, инженерлык коммуникацияләре (корылмалар), юллар, тимер юллар, күперләр, җәяүлеләр кичүе, реставрация, археологик һәм башка җир эшләре алып барылганнан соң, төзекләндерүнең бозылган элементларын яңадан торгызу;

34.12. гамәлдәге дәүләт стандартлары таләпләре нигезендә күзәтү һәм яңгыр кирәк-яраклары коеларын (яңгыр канализациясен), җир асты коммуникацияләре коеларын (корылмаларын) карап тоту;

34.13. җир кишәрлекләрен киртәләү, шул исәптән җимерелгән (сүтелгән) биналарны, корылмаларны урнаштыру һәм карап тоту, территориягә чит затлар үтеп керү һәм (яки) рөхсәтсез урыннарда чүп-чар ташлау мөмкинлеген бирми торган корылмалар, шулай ук аларны пычрактан, кардан һәм мәгълүмати-басма продукциядән вакытында чистартуны тәэмин итү.

Юлларны карап тоту

35. Юлларны карап тотуны муниципаль заказны урнаштыру нәтиҗәләре буенча әлеге эш төрләрен үткәрүгә конкурс откан вәкаләтле орган, яисә махсус оешмалар башкара.

36. Юллар территорияләрен карап тоту үз эченә ала:

1) юлларны, тротуарларны, ясалма юл корылмаларын, квартал эчендәге юлларны ремонтлау;

2) тротуарлардан (җәяүлеләр зоналарыннан, юллардан) пычрак, чүп-чар, кар һәм бозны һәм юлларның йөрү өлешен, ясалма юл корылмаларын җыештыру;

3) юл катламнарын юу һәм су сибү;

4) газоннар һәм яшел үсентеләрне карау;

5) тышкы яктырту баганаларын һәм җәмәгать транспорты контакт челтәрен ремонтлау;

6) кече архитектура формаларын ремонтлау һәм буяу;

7) смотр һәм яңгыр кирәк-яраклары коеларын, тау кырыендагы канауларны һәм ясалма юл корылмалары составына керүче ачык лотокларны төзү, ремонтлау һәм чистарту;

8) коймалар, киртәләр, турникетлар, кече архитектура формалары урнаштыру, ремонтлау һәм ел саен буяу;

9) ачык люкларны, юл катламына зыян килүне һәм коймалар урнаштыру максатыннан юл һәм юл йөрешенең торышын ачыклау өчен көндәлек мониторинг.

37. Юл катламнарын саклау максатларында рөхсәт ителми:

37.1. сөйрәп йөк ташу;

37.2. йөк төяү-бушату эшләре вакытында рельслар, бүрәнәләр, тимер балкалар, торбалар, кирпеч, башка авыр предметларны төшереп калдыру һәм өеп кую;

37.3. машиналар йөрү өлешендә һәм тротуарларда төзелеш материалларын һәм төзелеш калдыкларын өеп кую һәм (яки) урнаштыру.

38. Юлларны төзекләндерүнең аерым элементларына таләпләр:

38.1. җәяүлеләр өчен тимер юл коймалары һәм тротуар баганаларын сезонлы буяу ел саен кышкы сезон тәмамланганнан соң, төзекләндерү айлыгы үткәрү чорында гамәлгә ашырыла. Буяу алдыннан коймалар ремонтланырга, пычрактан чистартылырга тиеш;

38.2. юл тамгасы расланган паспортлар (схемалар) нигезендә, заказчы тарафыннан билгеләнгән чират буенча һәм тәртиптә юл тамгасын төшерү өчен үтәлергә тиеш;

38.3. юл тамгасы таләп ителә торган төс һәм ут-техник характеристикалар, эләктерү коэффициенты, эксплуатациянең бөтен чоры дәвамында мәйдан буенча сакланыш белән тәэмин ителергә тиеш;

38.4. юл билгеләрен ныгытуның конструкцияләре һәм системалары күрү шартларына һәм монтажлау мөмкинлекләренә карап сайлап алына;

38.5. юл билгеләре төзек хәлдә булырга, вакытында чистартылырга һәм юылырга тиеш.

Вакытлыча билгеләнгән юл билгеләре сәбәпләрен бетергәннән соң бер тәүлек эчендә бетерелә;

38.6. визуаль-коммуникация системасы элементлары: транспорт һәм җәяүлеләр хәрәкәте юнәлешләрен күрсәткечләр, җирлекнең планлаштыру-структур элементларын күрсәткечләр юлларда һәм транспорт чишелешләрендә аларга хәрәкәт юнәлешен күрсәтү өчен билгеләнә.

Шәхси торак йортларны тоту һәм территорияне төзекләндерү

39. Хосусый торак йорт милекчеләре (яки) яллаучылар (алга таба - торак йортлар хуҗалары), әгәр законда яки килешүдә башкасы каралмаган булса:

39.1. торак йортларның алгы якларын, коймаларның (киртәләрнең), шулай ук йорт салу чикләрендә башка корылмаларның тиешле торышын тәэмин итәләр, аларны вакытында төзекләндереп, буяп торалар;

39.2. торак йортта урам исемен һәм йорт номерын күрсәтүчеләр төзек хәлдә тоталар;

39.3. тәүлекнең караңгы вакытында яктырту фонарьларын яндыралар (алар булганда);

39.4. йорт территориясен тәртиптә тоталар һәм якындагы территориянең тиешле санитар торышын тәэмин итәләр;

39.5. йорт салу чикләрендә яшел үсентеләрне тәртиптә тоталар, куаклар һәм агачларны санитар кисәләр, газүткәргечләрнең сак зонасында, кабель һәм һава электр тапшыру линияләрендә һәм башка инженерлык челтәрләрендә агачлар утыртуга юл куймыйлар;

39.6. канауларны һәм торбаларны су агу өчен чистарталар, язгы чорда ташу суларының агуын тәэмин итәләр;

39.7. бирелгән җир участогы чикләрендә үзәкләштерелгән канализация булмаса, санитар нормалар нигезендә чокыр, бәдрәф ясыйлар, чистартып һәм дезинфекция ясап торалар;

39.8. каты һәм зур габаритлы калдыкларны махсус мәйданчыкларда урнаштырылган контейнерларга урнаштыралар;

39.9. билгеләнгән тәртип нигезендә каты көнкүреш һәм эре габаритлы һәм башка калдыкларны вакытында җыюны һәм чыгаруны тәэмин итәләр.

40. Шәхси торак төзелеше территориясендә рөхсәт ителми:

40.1. йорт коймаларын шәхси торак чикләреннән ерак урнаштыру;

40.2. йорт биләмәләрендә һәм алар янәшәсендәге территорияләрдә яфракларны, теләсә нинди калдыкларны һәм чүп-чарны яндыру;

40.3. күмер, савытлар, утын, зур габарит калдыклары, төзелеш материалларын йорт биләмәләреннән читтә өергә;

40.4. йорт биләмәләреннән читтә транспорт чараларын юу;

40.5. йорт биләмәләреннән читтә ишегалды корылмалары төзү, ташландык чокырлар төзү;

40.6. әлеге территориянең урамнарында махсус транспорт һәм урып-җыю техникасының үтемлелеген кыенлаштыра торган коймалар урнаштыру;

40.7. территорияне төзекләндерү элементларын җимерергә һәм бозарга;

40.8. сүтелгән (төзек булмаган) транспорт чарасын йорт биләмәләреннән читтә сакларга;

40.9. якын-тирә территорияне теләсә нинди калдыклар белән чүпләү;

4.10. сыек калдыкларны, пычрак суларны агызу өчен җайланмалар урнаштыру, җитештерү калдыкларын машиналар йөрү өлешенә чыгару.

41. Хуҗалык һәм башка корылмалар төзү гамәлгә ашырылган очракта, участок хуҗасы тарафыннан якындагы территориядә төзелеш материалларын вакытлыча складлау (6 айга кадәр) рөхсәт ителә. Шул ук вакытта автотранспорт хәрәкәте тәэмин ителергә тиеш.

Яңгыр сулары канализациясе челтәрләре, карау һәм яңгыр коесы, су бирү корылмаларын карап тору

42. Күзәтү һәм яңгыр суларын кабул итү коелары, җир асты коммуникацияләре коелары, люклар (рәшәткәләр) ябык хәлдә булырга һәм транспорт һәм җәяүлеләрнең куркынычсыз хәрәкәтен тәэмин итүче төзек хәлдә булырга тиеш.

Күзәтү һәм яңгыр суларын кабул итү коеларын, камераларын һәм башка урыннарны карап торуны, чистартуны һәм төзек техник хәлдә булуын гамәлдәге дәүләт стандартлары таләпләре белән туры китереп аларның хуҗалары тәэмин итә.

43. Яңгыр канализациясенең ведомство челтәрләрен карап тоту һәм эксплуатацияләү тиешле оешмалар хисабына башкарыла.

Хуҗалыксыз инженерлык коммуникацияләре һәм күзәтү коелары юлларны карап тотуны гамәлгә ашыручы махсус оешмалар тарафыннан тиешенчә куркынычсыз хәлдә сакланырга тиеш.

44. Яңгыр сулары канализациясе коллекторларының сакланышы максатыннан, сак зонасы коллектор күчәреннән һәр якка 2 метрда

урнаштырыла ;

45. Тиешле документларны рәсмиләштермичә һәм эксплуатацияләүче оешма, башка органнар белән язмача килешмичә яңгыр канализациясе коллекторларының сак зонасы чикләрендә гамәлдәге законда билгеләнгән очракларда рөхсәт ителми:

45.1. җир эшләре алып бару;

45.2. яңгыр сулары канализациясе челтәрләренә зыян китерү, су кабул итү люкларын шартлату яки җимерү;

45.3. сәүдә, хуҗалык һәм көнкүреш корылмалары төзү, урнаштыру;

45.4. сәнәгать, көнкүреш калдыкларын, чүп-чарны һәм башка материалларны ташлау.

46. су үткәрү, канализация, яңгыр сулары җайланмалары, системалар, челтәрләрнең һәм корылмаларның төзек булмауы аркасында урамнарны, биналарны, корылмаларны су басу, бозлавыклар хасил булу, шулай ук газоннарга, тротуарларга, урамнарга һәм ишегалды территорияләренә су агызу рөхсәт ителми.

47. Авыл җирлеге территориясендә су ага торган коеларны һәм парга әйләндерү мәйданчыкларын урнаштыру рөхсәт ителми.

48. Яңгыр кабул итә торган коеларның рәшәткәләре даими чистартылган хәлдә булырга тиеш. Аларның үткәрү сәләтен чикли торган рәшәткәләр һәм коеларны чүпләү рөхсәт ителми. Яңгыр канализациясенең күзәтү һәм яңгыр суларын кабул итә торган коеларны профилактик тикшерү һәм аларны чистарту елына ике тапкырдан да ким булмаган рәвештә башкарыла. Күзәтү һәм яңгыр суларын кабул итү коеларын чистартканнан соң, чыгарылган пычраткыч матдәләрнең барлык төрләре кичекмәстән чыгарылырга тиеш.

49. Күзәтү коеларның люклары машиналар йөрү өлеше, тротуарлар, җәяүлеләр һәм велосипед юлларын, яшел зоналарны бер дәрәҗәдә тыгызлап башкарылырга тиеш.

Машиналар йөрү өлешендә, тротуарлар, җәяүлеләр һәм велосипед юллары, яшел зоналар белән тоташу урыны 2 см дан артмаска тиеш, яңгыр суларын кабул итү коелары- 3 см дан да артмаска тиеш.

50. Капкачлар яки рәшәткәләр җимерелгән яки юк булган коммуникацион коелар кимчелекләр табылганнан соң кичекмәстән челтәрдән файдаланучы оешма тарафыннан алдан кисәтүче билгеләр белән билгеләнергә һәм билгеләнгән вакытка алыштырылырга тиеш.

51. Инженерлык челтәрләрендә планлы эшләр вакытында канализация агымнары якындагы кое - канализация челтәренә, су һәм җылылык челтәрләреннән су яңгыр канализациясенә агызыла (булган очракта). Суны юлга чыгару тыела.

Су агу нәтиҗәләрен бетерү зыян күргән инженер челтәрләренең хуҗалары хисабына да башкарыла.

52. Яңгыр сулары канализациясе челтәрләренең техник торышы (шул исәптән люкларны, рәшәткәләрне вакытында ябу) алардан файдаланучы оешмалар тарафыннан тәэмин ителә.

Техник элемтә чараларын карап тоту

53. Биналарны инженер-техник тәэмин итү өчен билгеләнгән кабель элемтә, телевидение, радио, Интернет һәм башка шундый челтәрләрне урнаштыру җир асты юлы белән башкарыла (траншеяларда, каналларда, тоннельләрдә).

54. Биналарга тышкы коммуникацияләрне башка ысул белән (һава, җир өсте) үткәрү, эксплуатацияләүче оешмаларның тиешле техник шартларын алу шарты белән, аларны җир астында урнаштыру мөмкинлеге булмаган очракта гына рөхсәт ителә.

55. Асылмалы элемтә линияләрен һәм һава-кабель юлларын беркетү сыйфатында файдаланырга ярамый:

55.1. автомобиль юлларын төзекләндерү элементлары: юл киртәләре, светофорлар, юл билгеләре урнаштыру өчен билгеләнгән элементлар һәм конструкцияләр;

55.2. фасадлар, түбәләр, бина стеналары (төтен чыга торган урыннар, вентиляция, телевидение һәм радио күмәк кабул итү системасы антенналары, фронтоннар, козыреклар, ишекләр, тәрәзәләр).

56. Рөхсәт ителми:

56.1. элемтә кабелен сузганда һава юлы белән бер бинадан икенчесенә кадәр юллар кисешү;

56.2. бүлгеч муфт шкафыннан тыш кабель запасларын урнаштыру.

57. Милекчеләр (хуҗалары) техник элемтә чараларын (кабельләр, кабельләрне беркетү элементлары, бүлү һәм муфт шкафлары һәм башкалар), шулай ук алар ярдәмендә тоташтырыла торган техник җайланмаларны (кимчелекләр булдырмау һәм/яки изоляция тышчасы булмау, буяу булмау, коррозия һәм/яки механик җәрәхәтләрен, чыбыклар һәм/яки аларны яктырту баганаларын һәм электр тапшыру линияләрен) тиешле халәттә карап тоталар.

Тышкы яктырту объектларын (чараларын) карап тоту

58. Тышкы яктырту элементларына яктырткычлар, кронштейннар, терәкләр, чыбыклар, кабельләр, туклану чыганаклары (шул исәптән җыю, туклану пунктлары, идарә тартмалары) керә.

59. Урамнар, юллар, җәяүлеләр тротуарлары, торак кварталлар, ишегаллары, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар территорияләре, шулай ук урам исемнәре һәм йортлар номерлары, юл билгеләре һәм күрсәткечләр, тышкы мәгълүмат чаралары һәм витриналар тәүлекнең караңгы вакытында яктыртылырга тиеш.

60. Биналарның һәм корылмаларның милекчеләре милек формасына карамастан, биналарның һәм корылмаларның архитектур-нәфис яктыртылуы һәм эшчәнлеген проектлар буенча тәэмин итәргә тиеш.

61. Төп мәйданнарда һәм урамнарда яктыртучы яктырткычларның саны 3% тан артмаска тиеш.

62. Сафтан чыккан газразрядлы лампалары бу максатлар өчен махсус билгеләнгән биналарда сакланырга һәм утильләштерү өчен махсус предприятиеләргә чыгарырга тиеш.

Әлеге төр лампаларны җирлек чүплекләренә, чүп-чар эшкәртү заводларына чыгарырга ярамый.

63. Металл баганалар, кронштейннар һәм тышкы яктырту җайланмаларының башка элементлары чисталыкта булырга тиеш, крен, коррозия булырга тиеш түгел һәм милекчеләр (хуҗалары, кулланучылар) тарафыннан кирәк булганда, кимендә өч елга бер тапкыр буялырга тиеш, һәм төзек хәлдә сакланырга тиеш.

64. Тышкы яктыртуның бердәм системасына тоташтырылган урам һәм йорт яны утларын тоту һәм ремонтлауны муниципаль заказны урнаштыру нәтиҗәләре буенча әлеге эш төрләрен үткәрүгә конкурс откан вәкаләтле орган яки махсуслашкан оешма башкара.

Торак йортларның кереш бүлү җайланмаларына тоташтырган йорт яны утларын карап тотуны һәм ремонтлауны идарәче оешмалар башкара.

65. Тышкы яктырту баганалары, җәмәгать (тимер юл) транспортының элемтә челтәре баганалары, саклагыч, бүлү киртәләре, юл корылмалары һәм җиһазлар элементлары буялырга, язулардан һәм теләсә кайсы мәгълүмати-басма продукциядән чистартылырга, төзек хәлдә һәм чисталыкта булырга тиеш.

66. Тышкы яктырту баганаларын алыштырганда, җәмәгать транспортының элемтә челтәре баганасы күрсәтелгән конструкцияләр сүтелергә һәм челтәр хуҗалары тарафыннан өч тәүлек эчендә чыгарылган булырга тиеш.

Ауган тышкы яктырту баганалары тышкы яктырту баганалары хуҗасы тарафыннан чыгарыла, калган территорияләрдә - мондый ихтыяҗ булган (демонтаж) мизгелдән тәүлек дәвамында.

67. Җәмәгать (тимер юл) транспортының элемтә челтәре баганаларында һәм таянычларында урнаштырылган барлык элементларның һәм объектларның төзек һәм имин торышын һәм канәгатьләнерлек тышкы күренешен милекче (хуҗасы) тәэмин итә.

68. Үткәргечләр өзек булганда, терәкләр, изоляторлар зыян күргән очракта тышкы яктырту җайланмаларын файдалану рөхсәт ителми. Тышкы яктырту җайланмалары эшендә бозылулар булганда, электр үткәргечләре өзелгән очракта яки терәгенә зыян килү белән бәйле очраклар ачыклангач, кичекмәстән бетерелергә тиеш.

69. Тышкы яктырту җайланмалары челтәрләренә үткәргечләрне һәм кабельләрне үз белдеге белән тоташтыру һәм ялгау рөхсәт ителми.

70. Тышкы яктырту объектлары яки тышкы яктырту чаралары белән җиһазландырылган объектларның милекчеләре (хуҗалары), шулай ук тышкы яктырту объектларына (чараларына) хезмәт күрсәтүче оешмалар:

70.1. урамнарны, юлларны тиешенчә яктыртуны, баганаларның һәм яктырткычларның, яктырту җайланмаларының сыйфатын күзәтеп торалар, бозылган яки зыян күргән очракта вакытында ремонт ясыйлар;

70.2. билгеләнгән тәртип нигезендә яктыртуны кабызуны һәм өзүне күзәтәләр;

70.3. тышкы яктыртуны рәсмиләштерү һәм урнаштыру, карап тоту, эксплуатацияләү кагыйдәләрен үтиләр;

70.4. тышкы яктырту фонарьларын үз вакытында алмаштыралар.

71. Мачт тирәсен җыештыру һәм тротуарларда урнашкан җәмәгать

транспортының контакт челтәре һәм тышкы яктырту баганалары җыештыру тротуарларны җыештыру өчен җаваплы затлар тәэмин итә.

Автоматик режимда (хезмәт күрсәтүче персоналдан башка) эшләүче трансформатор һәм бүлгеч подстанцияләргә якын-тирә территорияләрне җыештыруны әлеге объектлар булган территория хуҗалары тәэмин итә.

Кече архитектура формаларын карап тоту

72. Кече архитектура формаларына декоратив-сәнгать бизәлеше элементлары (скульптура, аерым торучы инсталляция, стрит-арт), аерым торучы күрсәткечләр (стеллар), мобиль һәм вертикаль яшелләндерү җайланмалары, су җайланмалары, муниципаль җиһазлар, җирлек территориясендәге коммуналь-көнкүреш һәм техник җиһазлар керә.

73. Кече архитектура формаларын карап тоту бирелгән җир участоклары чикләрендә, гомуми файдалану территорияләрендә җир кишәрлекләре хокукына ия булучылар тарафыннан гамәлгә ашырыла - муниципаль заказны урнаштыру нәтиҗәләре буенча әлеге эш төрләрен үткәрүгә конкурс откан оешма белән килешү нигезендә вәкаләтле орган тарафыннан тәэмин ителә.

74. Кече архитектура формалары хуҗалары:

74.1. кече архитектура формаларын чиста һәм төзек хәлдә тоталар;

74.2. язгы чорда кече архитектура формаларын план буенча карап тикшерәләр, аларны иске буяудан, күгәрекләрдән чистарталар, юдыралар, шулай ук ватылган элементларны алмаштыралар;

74.3. кышкы чорда кече архитектура формалары, шулай ук аларга якын килү юллары кар һәм боздан чистарталар;

74.4. тотып алынган тигез өслекле комлыкларны карап торалар, комлыкларда кимендә елга бер тапкыр комны алыштыралар;

74.5. балалар, спорт, хуҗалык мәйданчыклары һәм ял итү мәйданчыклары җиһазларының ныклыгы, ышанычлылыгы һәм куркынычсызлыгы таләпләренә туры килүен күзәтәләр;

74.6. фонтаннар эшләгән чорда су өслеген чүп-чардан көндәлек чистарталар.

75. Рөхсәт ителми:

75.1. кече архитектура формаларын тиешенчә файдаланмау (өлкәннәргә балалар өчен булган уен мәйданчыкларында ял итәргә, спорт мәйданчыкларында кием киптерергә һәм башкалар);

75.2. теләсә кайсы мәгълүмати-басма продукцияне кече архитектура формаларында урнаштырырга һәм ябыштырырга;

75.3. кече архитектура формаларын һәм аларның конструктив элементларын ватырга һәм бозырга;

75.4. фонтанда су коенырга.

Стационар булмаган объектларны карап тоту

76. Стационар булмаган объектларны урнаштыру муниципаль хокукый акт белән билгеләнгән тәртиптә мондый объектларны урнаштыру схемасы нигезендә гамәлгә ашырыла.

77. Җир участогын арендалау килешүе срогы чыкканнан соң стационар

булмаган объект арендатор тарафыннан демонтажлана, ә җир участогы бушатыла һәм беренчел халәткә китерелә.

78. Стационар булмаган объектларның хуҗалары булган юридик һәм физик затлар:

78.1. аларны ремонтлау һәм буяуны башкаралар. Ремонт, проект документациясе белән билгеләнгән буенча тышкы төрен һәм төсләрнең сакланышын исәпкә алып башкарылырга тиеш;

78.2. якын-тирә территориядә яшел үсентеләр, газоннар, бордюр ташы, кече архитектура формалары (алар булганда) сакланышын күзәтәләр, әлеге Кагыйдәләр белән билгеләнгән таләпләр нигезендә әлеге территорияне карап торалар;

78.3. стационар булмаган объектлар янында урналар урнаштыралар, чүп савытларын көн дәвамында кирәк булганда чистарталар, әмма тәүлегенә бер тапкырдан да ким түгел, елга бер тапкырдан да ким булмаган чүп савытларын буйыйлар.

79. Рөхсәт ителми:

79.1. проектлар белән каралмаган корылмаларга янкорма, козыреклар һәм башка корылмалар төзү;

79.2. стационар булмаган объектларга якын сәүдә-суыткыч җиһазларын кую;

79.3. стационар булмаган объектларда һәм аларның түбәләрендә тара, товарлар, детальләр, көнкүреш һәм җитештерү характерындагы башка предметлар куярга, шулай ук стационар булмаган объектларны склад максатлары өчен файдаланырга;

79.4. җиһазлар, калдыклар урнаштыру белән стационар булмаган объектлар арасында янгынга каршы өзеклекләр тудыру.

Төзелеш эшләре җитештерү урыннарын карап тоту

80. Төзелеш мәйданчыкларын һәм аның янәшәсендәге территорияләрне карап тоту, төзекләндерү, төзекләндерү эшләре тәмамланганнан соң, төзелеш һәм башка төр эшләрне торгызу төзүче җилкәсенә төшә.

Төзелеп бетмәгән төзелеш объектлары төзелеш челтәрләре белән ябылган булырга тиеш.

81. Башлаганчы, шулай ук төзелеш, ремонт һәм башка төр эшләрне башкару чорында да эшләргә кирәк:

81.1. авыл җирлеге Башкарма комитетының хокукый актлары таләпләре нигезендә төзелеш мәйданчыгы территориясенең бөтен периметры буенча типлаштырылган коймалар урнаштыру;

81.2. төзелеш мәйданчыгы коймасының гомуми тотрыклылыгын, ныклыгын, ышанычлылыгын, эксплуатацион куркынычсызлыгын тәэмин итәргә;

81.3. төзелеш мәйданчыгын койманың техник торышын, аның чисталыгын күзәтеп торырга, пычрактан, кардан, боздан, мәгълүмати-басма продукциядән һәм граффитидан вакытында чистартырга кирәк;

81.4. төзелеш мәйданчыгы территориясенә кергәндә, гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре таләпләренә җавап бирә торган төзелеш

объектының мәгълүмат щитын урнаштырырга һәм аны тиешле хәлдә тотарга;

81.5. төзелеш мәйданы периметры буенча тышкы яктыртуны тәэмин итергә;

81.6. төзелеш мәйданчыгына керү юлларын, урамнарның машиналар йөри торган өлешенә пычрак һәм чүп чыгармый торган итеп транспорт чараларының тәгәрмәчләрен чистарту яки юу пунктларын җиһазландырырга кирәк;

81.7. төзелеш мәйданчыгы территориясендә каты көнкүреш, зур габарит һәм төзелеш калдыклары җыю өчен контейнерлар һәм (яки) бункерлар булуны тәэмин итәргә;

81.8. төзелеш мәйданчыгыннан каты көнкүреш, зур габаритлы һәм төзелеш калдыкларын билгеләнгән тәртиптә чыгаруны оештыруны тәэмин итәргә;

81.9. төзелеш мәйданчыгы территориясеннән чистартылган һәм тиешле тәртиптә килештерелгән махсус билгеләнгән урыннарга карны чыгаруны тәэмин итәргә;

81.10. эшләр вакытында гамәлдәге җир асты инженер коммуникацияләрен, тышкы яктырту челтәрләрен, яшел утыртмаларны һәм кече архитектура формаларын саклауны тәэмин итәргә.

82. Төзелеш материаллары, җиһазлары, автотранспорт һәм күчмә механизмнар, ярдәмче биналар, эшчеләрнең һәм хезмәткәрләрнең вакытлыча урнашу өчен көнкүреш вагоннары, төзелеш калдыкларының транспорт партияләрен вакытлыча саклау һәм туплау урыннары төзелеш мәйданнары чикләрендә төзелеш оешмасы проекты нигезендә урнаштырыла.

83. Рөхсәт ителми:

84.1. гражданнарның шәхси һәм иҗтимагый иминлеген тәэмин итүгә бәйле коткару, авария-торгызу һәм башка кичектергесез эшләрдән тыш, 23.00 сәгатьтән 7.00 сәгатькә кадәр төзелеш, ремонт, йөк төяү-бушату һәм башка эшләрне оештыру һәм үткәрү;

84.2. җирлек Башкарма комитетының тиешле рөхсәте (күрсәтмәләре) булмаган юллар һәм тротуарларның йөрү өлешен тарайту яисә ябу;

84.3. чүп-чарны яндыру һәм төзелеш производствосы калдыкларын утильләштерү.

Җирләү урыннарын тоту

85. Этик, санитар һәм экологик таләпләр нигезендә бирелгән җирләү урыннарын карап тоту федераль законнар һәм муниципаль хокукый акт белән билгеләнгән җирләү урыннарын карап тоту кагыйдәләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

86. Җирләү урыннарын санитар тәртиптә тотуны муниципаль заказ урнаштыру нәтиҗәләре буенча әлеге эш төрен уздыруга конкурс откан вәкаләтле орган яки махсуслаштырылган оешма башкара.

87. Җирләү урыннарын карап тотуга таләпләр:

88.1. зиратларда җәмәгать бәдрәфләре чиста һәм төзек булырга тиеш. Җәмәгать бәдрәфләре территорияләрендә урналар чистартылырга тиеш;

89.2. зират территориясендә калдыклар һәм чүп савытлары өчен

контейнерлар чистартылырга тиеш. Калдыклар җыелган саен 3 көнгә кимендә бер тапкыр чыгарылырга тиеш;

89.3. ауган һәм авария хәлендә агачлар булу рөхсәт ителми. Авария хәлендәге агачлар табылган вакыттан алып тәүлек дәвамында алып ташланырга тиеш;

89.4. үлгәннәрнең каберләре яки каралмаган каберләр пычрактан һәм чүп-чардан чистартылырга, калкулык һәм каберлекләр белән җиһазландырылырга тиеш.

90. Кышкы чорда Күмү урыннарын тоту үзенчәлекләре:

91.1. зиратларның үзәк юллары, керү юллары, тротуарлар киңәйтелергә һәм кардан чистартылырга тиеш. Боз катламнары булмаган тигез кар катламы булу рөхсәт ителә;

92.2. үзәк юллар, керү юллары, тротуарлар бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртелергә тиеш. Юллар һәм тротуарларны кар явуга ук эшкәртү башланырга тиеш;

93.3. беренче чиратта кар чыгару, бозны төшерү һәм кар-боз өемнәрен бетерү үзәк һәм керү юлларында зарур;

93.4. җирләү урыннарының җәяүлеләр зоналарында бозлавыкка каршы кулланылган материалларны, юллардан чистартылган кар һәм бозны каберләргә, газоннарга, куакларга кую рөхсәт ителми.

94. Җәйге чорда җирләү урыннарын тоту үзенчәлекләре:

94.1. үзәк юллар, керү юллары, тротуарлар, каберләр арасында узу һәм җирләү урыннарында гомуми файдаланудагы башка территорияләр төрле пычрактан чистартылырга тиеш;

94.2. яшел үсентеләрне санитар кисү, чүп үләннәрен бетерү буенча чаралар ел саен башкарылырга тиеш.

95. Җирләнгән урынны, кабер өсләрендәге корылмаларны (крестлар, һәйкәлләр, плитәләр, склеплар һ.б.) карау, чәчәк һәм декоратив куаклар утырту, колумбарияне карау ирле-хатынлы, туганнары, яки мәрхүмнең законлы вәкиле булган башка зат тарафыннан санитар таләпләрне мәҗбүри үтәү белән башкарыла.

Автотранспорт чараларын озак вакытлы һәм кыска вакытлы саклау машина кую урыннарын карап тоту

96. Автотранспорт чараларын озак вакыт һәм кыска вакытлы саклау машина кую урыннары (алга таба - машина кую урыннары) гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре, шулай ук әлеге Кагыйдәләр нигезендә машина кую урыннарын урнаштыру өчен бирелгән җир кишәрлеге хуҗасы (алга таба - хуҗасы) тарафыннан башкарыла.

97. Хуҗалар:

98.1. машина кую урыннары территориясенең бөтен периметры буенча коймалар урнаштыралар, ул механик йогынтысына һәм тышкы мохит йогынтысына тотрыклы булырга тиеш;

98.2. машина кую урыннарының техник торышын, аларның чисталыгын күзәтәләр, пычрактан, кардан, боздан, мәгълүмати-басма продукциядән вакытында чистарталар;

98.3. материаллар туплау, комплектланган транспортны, төрле конструкцияләрне саклауга машина кую урыннары территорияләрендә юл куймыйлар;

98.5. стоянкалар территорияләрен гамәлдәге нормалар һәм кагыйдә таләпләренә туры килә торган яктылыкны тигез бүлүне тәэмин итә торган тышкы яктырту белән җиһазландыралар;

98.6. машина кую урыннары территорияләрендә автомобиль юу һәм ягулык-майлау материаллары агулы автомобильләрне кую рөхсәт ителми;

98.7. машина кую урыннары территорияләрен санитар һәм янгынга каршы кагыйдәләрне үтәп тоталар.

98.8. инвалидларның тукталышлар территориясенә тоткарлыксыз керә алуын тәэмин итәләр һәм инвалидларның махсус автотранспорт чараларын кую өчен 10% тан да ким булмаган урын (әмма бер урыннан да ким булмаган) бүлеп бирәләр, анда башка транспорт чаралары туктап тору тыела. Инвалидлар "Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында" 1995нче елның 24нче ноябрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль законның 15нче маддәсе нигезендә бушлай махсус автотранспорт чараларын парковкалау өчен урыннардан файдалана.

Җирлек территориясен бәйрәмчә бизәү

99. Авыл җирлеге территориясен бәйрәмчә бизәү дәүләт һәм башка бәйрәмнәр, истәлекле вакыйгалар белән бәйле чаралар үткәрү чорында башкарыла.

Бәйрәм (вакыйгалар) бизәлеше афиша, панно урнаштыру, декоратив элементлар һәм композицияләр урнаштыру, шулай ук бәйрәм (вакыйга) яктырткычлары (яктылык гирляндалары һәм элементлары, сеткалар, күләмле яктылык композицияләре, яктылык проекцияләре һ.б.) урнаштыру күздә тотыла. Бәйрәм (вакыйга) бизәлеше конструкцияләре аерым торучы һәм (яки) бинаның фасадындагы конструкцияләр рәвешендә урнаштырыла ала.

Бәйрәм (вакыйга) уздыру элементларын әзерләгәндә һәм урнаштырганда юл хәрәкәтен җайга салу техник чараларының күрүчәнлеген киметергә, зыян салырга һәм начарайтырга ярамый.

IV. Төзекләндерү эшләре исемлеге һәм аларны үтәү вакыты аралыгын кертеп, җирлек территорияләрен чистарту тәртибе

Җирлек территориясен җыештыру һәм карап тотуга гомуми таләпләр

100. Җирлек территориясен җыештыру һәм карап тоту башкарыла:

1) җәйге чорда – 15нче апрельдән 14нче октябрьгә кадәр;

2) кышкы чорда-15нче октябрьдән 14нче апрельгә кадәр.

Әлеге сроклар һава шартларына бәйле рәвештә җирлек башкарма комитеты тарафыннан үзгәртелергә мөмкин.

101. Авыл җирлеге территориясен җыештыру түбәндәгеләрне үткәрү юлы белән башкарыла:

1) җирлек территориясен карап тоту, җыештыру буенча системалы эшләр;

2) җирлек Башкарма комитетының хокукый актлары нигезендә бердәм массакүләм чаралар (өмәләр).

102. Җәйге чорда җирлек территориясен җыештыру, юу, су сибү, себерү һәм башка эшләрне башкару максатыннан башкарыла һәм үз эченә ала:

103.1. ясалма өслекле территорияләрне себерү (коры һава торышында су сибү), тузан һәм урам-юл челтәре объектларының һәм яңгыр сулары канализациясе белән җиһазландырылган ясалма өслекле башка территорияләрне юырга. Юл катламы, мәйданнар, тротуарлар һәм ясалма өслекле башка территорияләрне юу барлык киңлектә башкарыла;

103.2. яңгыр сулары канализациясе рәшәткәсен чистарту;

103.3. бөтен территориядән чүп җыю;

103.4. ел саен, 1нче июньгә кадәр, кече архитектура формалары, бакча һәм урам җиһазлары, урналар, спорт һәм балалар мәйданчыклары, коймалар, бордюрларны буяу;

103.5. гомуми файдаланудагы территорияләрдә (үләннәр 15 см дан артык биеклектә) үләнне даими рәвештә чабу (аннан файдалану чикләнгән территорияләрдән һәм махсус билгеләнештәге яшелләндерелгән территорияләрдән тыш) һәм тәүлек дәвамында чабылган үләнне җыештыру;

103.6. яфрак коелган вакытта тәүлегенә бер тапкыр коелган яфракларны җыю һәм чыгару;

103.7. бордюрларны юганнан соң янындагы чүп-чардан лотокларны җыештыру.

104. гомуми файдалану территориясен кышкы чорда җыештыру үз эченә ала:

104.1. юл өслекләрен һәм тротуарларны кардан, боздан һәм чүп-чардан чистарту;

104.2. тайгак яки бозлавык туганда-җәяүлеләр зоналарына, баскычларга ком сибү, бозлавыкка каршы материал белән юл катламнарын эшкәртү;

104.3. язгы чорда карны йомшару һәм кар сулары агуын оештыру.

105. Җирлек территориясендә башкарыла торган җыештыру эшләренең технологиясе һәм режимы һава шартларына бәйсез рәвештә транспорт чаралары һәм җәяүлеләрнең тоткарлыксыз хәрәкәтен тәэмин итәргә тиеш.

106. Кышкы чорда җәяүлеләр тротуарларын, җир өсте кичүләрен, баскычларны чистарту үзенчәлекләре:

106.1. җәяүлеләр өчен тротуарлар, җир өсте кичүләре, баскычлар күрсәтелгән корылмаларның җәяүлеләр өлеше киңлегендә кардан чистартылырга тиеш;

106.2 интенсив кар яву чорында җәяүлеләр тротуарлары, баскычлар бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртелергә һәм чистартылырга тиеш;

106.3. бозлавык барлыкка килгәндә бозлавыкка каршы материаллар белән беренче чиратта баскычлар, аннары тротуарлар эшкәртелә.

Бозлавыкка каршы материаллар эшкәртү вакыты тайгак булу сәбәпле дүрт сәгатьтән артмаска тиеш;

106.4. яшел үсентеләрнең сакланышы һәм кар суларының агуын тәэмин итү шарты белән, бу максатлар өчен алдан билгеләнгән урыннарга химик реагентлар белән пычратмаган эрегән карны газон яки шул максатларда билгеләнгән урыннарга куярга рөхсәт ителә.

107. Җирлек территориясендә рөхсәт ителми:

107.1. урамнарда, мәйданнарда, яшел үсентеләр булган участокларда, скверларда, паркларда, газоннарда, пляжларда һәм гомуми файдаланудагы башка территорияләрдә чүпләү;

107.2. гамәлдәге законнар нигезендә җирләү урыннарыннан читтә гомуми файдалану территорияләрендә мемориаль кабер корылмаларын (истәлекле корылмалар, коймалар) урнаштыру;

107.3. бу максатка карамаган урыннарда транспорт чараларын чистарту, юу, техник хезмәт күрсәтү ;

107.4. биналар һәм корылмалар, һәйкәлләр, мемориаль такталар, агачлар, куаклар, кече архитектура формалары һәм башка төзекләндерү элементларын җимерергә һәм зыян китерергә, шулай ук аларны үз белдеклеге белән үзгәртеп корырга һәм урнаштырырга;

107.5. бу максатка карамаган урыннарда, баганаларда, стеналарда, коймаларда, җәмәгать транспорты тукталышы урыннарында граффити ясарга, язарга, рәсем ясарга, мәгълумат-басма продукцияне ябыштырырга һәм элергә;

107.6. бирелгән җир кишәрлекләренең чикләреннән һәм (яки) киртәләреннән читтә милкен складларга һәм сакларга;

107.7. савытларны, сәнәгать товарларын һәм башка сәүдә предметларын тротуарларда, газоннарда, юлларда урнаштыру һәм өеп кую;

107.8. тиешле булмаган урыннарда кар өю;

107.9. тимер-бетон блоклар, баганалар, коймалар, шлагбаумнар, корылмалар һәм башка җайланмалар урнаштыру юлы белән юл һәм тротуарларны рөхсәтсез каплау.

108. Рөхсәт ителмәгән урыннарда калдыкларны урнаштырган затлар әлеге территорияне үз хисабына җыештырып, чистарталар, кирәк булганда җир кишәрлеген рекультивациялиләр.

20 тәүлек эчендә рөхсәтсез калдыклар ташлаган зат билгеләнмәсә, калдыкларны бетерү һәм санкцияләнмәгән чүплекләр территорияләрен рекультивацияләү әлеге территорияне җыештыру өчен җаваплы оешмалар тарафыннан (яки әлеге төр хезмәт килешүдә каралган очракта калдыкларны чыгаруны гамәлгә ашыручы махсуслаштырылган оешма тарафыннан) башкарыла.

109. Билгеләнгән тәртиптә бирелмәгән һәм муниципаль милектә булган җир кишәрлекләрендә (территорияләрдә) барлыкка килгән чүплекләрне бетерү вәкаләтле орган тарафыннан тәэмин ителә.

Җирле әһәмияттәге автомобиль юлларын җыештыру

110. Җирле әһәмияттәге автомобиль юлларын (алга таба - юллар) җыештыру машиналар йөрү өлешен, тротуарларны, җәмәгать транспортын көтү тукталышларын, ясалма юл корылмаларын, парковкаларны (парковка

урыннарын) пычрак, чүп-чар, кар һәм боздан даими чистартуны үз эченә ала.

111. Язгы-җәйге чорда юлларны җыештыру, юуны, су сибүне, урыннарда тузганны бетерүне, себерүне һәм башкаларны үз эченә ала.

Көзге-кышкы чорда юлларны җыештыру чүп-чардан, кар һәм боздан, пычрак, юлларга ком-тоз катнашмасы сибүне, тротуарларны коры ком сибүне күздә тота.

112. Юл буенда урнашкан урналарда чүпләрне чистарту көненә бер тапкырдан да ким булмаган, тукталыш мәйданчыкларында көнгә ике тапкыр башкарыла.

113. Җәмәгать транспортын көтү павильоннары тузанланмаган, буялган һәм чистартылган булырга тиеш, санкцияләнмәгән мәгълүмати-басма продукциядән, граффитидан чистартылган булырга тиеш. Кышкы чорда кардан чистартылырга тиеш.

114. Аерым элементлар буенча юлларны җәйге җыештыру буенча таләпләр:

114.1. машиналар йөрү өлеше юылырга һәм төрле пычрактан тулысынча чистартылырга тиеш. Җайга салу линияләре белән билгеләнгән күчеш, резерв полосалары ком һәм вак чүп-чарлардан даими чистартылырга тиеш;

114.2. ике метрлы лоток зоналарында комлы нанос һәм пычраклык булырга тиеш түгел. Ком ешлыклары һәм төрле вак чүп-чар белән пычрануга рөхсәт ителә, алар махсус машиналарның эш циклы арасында барлыкка килергә мөмкин;

114.3. юл кырыйлары зур габарит калдыкларыннан һәм башка чүптән чистартылырга тиеш.

115. Юлларны кышкы җыештыру буенча таләпләр:

115.1. кышкы чорда юлларны җыештыру үз эченә ала:

юл йөрү өлешен кардан һәм боздан чистарту, җәмәгать транспортын көтү тукталышларын себерү, кар көртләрен эттерү һәм карны ташу;

116. Рөхсәт ителми:

116.1. иртәнге сәгать 8дән соң, юл йөрү өлешен җыештыручы зат белән килешү булмаганда, юл һәм юлларның йөрү өлешенә ишегалды территорияләреннән, предприятие, оешма территорияләреннән, төзелеш мәйданчыкларыннан, сәүдә объектларыннан чистартыла торган кар, бозны чыгарырга яки күчерергә;

116.2. бозлавыкка каршы реагент сыйфатында техник тоз һәм сыек хлористый кальцийны тротуарларда, җәмәгать транспортын көтү тукталышларында, паркларда, скверларда, ишегалларында һәм башка җәяүлеләр зоналарында һәм яшел үсентеләр булган территорияләрдә куллану;

116.3. пычранган ком-тоз катнашмасы белән кар, шулай ук ватылган бозны газоннарга, чәчәк түтәлләренә, куакларга һәм башка яшел үсентеләргә күчерү;

116.4. билгеләнгән тәртиптә килештерелмәгән урыннарда кар чыгару һәм өю;

116.5. кар өемнәрен формалаштырырга:

1) юллар һәм урамнар киселешендә бер дәрәҗәдә;

2) җәмәгать транспортын көтү тукталышыннан 20 метрга якын урында;

3) транспорт коймалары яки югары бордюр белән җиһазландырылган юл участокларында;

4) тротуарларда;

5) якын-тирә территорияләргә керү юлында;

116.6. юлга автотранспорт көпчәкләре белән туфрак һәм пычркны чыгару;

116.7. грунт, чүп-чарны, юеш төзелеш материалларын, җиңел савытларны, агачларны брезент белән капламыйча ташу, яки юлларны пычратуны булдырмый торган башка материал белән каплау, шулай ук төзелеш катнашмаларын һәм эретмәләрне (шул исәптән цемент-комлы эремәне, известь, бетон катнашмаларын) аларны юлга, тротуар, юл кырыйларына яки юлга якын газонга түгү мөмкинлеген булдырмыйча транспортлау.

Кешеләрнең күпләп булу һәм ял итү урыннарын җыештыру, санитар тоту һәм төзекләндерү

117. Ял итү һәм кешеләр күпләп була торган урыннарга түбәндәгеләр керә:

1) бистә урманнарында, пляжларда оештырылган мәйданнар, парклар, скверлар, яр буйлары;

2) актив ял итү һәм тамаша чаралары урыннары-стадионнар, уен комплекслары, ачык сәхнә мәйданчыклары һәм тд.;

3) сәүдә объектлары территорияләре (ваклап сату базарлары, сәүдә комплекслары, стационар булмаган ваклап сату челтәре объектлары комплекслары), җәмәгать туклануы, социаль-мәдәни билгеләнештәге, көнкүреш хезмәте күрсәтү объектлары территорияләре;

4) административ һәм иҗтимагый биналар, учреждениеләр янындагы территорияләр.

118. Барлык мәйданнарны, паркларны, скверларны, яр буйларын һәм гомуми файдаланудагы башка территорияләрне җыештыру:

118.1. кышкы чорда паркларда, бакчаларда, скверларда, яр буйларында һәм башка ял зоналарында юлларны чистартканда, яшел үсентеләрнең сакланышы тәэмин итү шарты белән, алдан ук шушы максатлар өчен билгеләнгән урыннарга вакытлыча химик реагентлар булмаган кар һәм кар суларын туплау рөхсәт ителә.

119. Ваклап сату базарларын җыештыру һәм санитар карап тоту:

119.1. ваклап сату базарлары территорияләре (алга таба - базар) төзекләндерелергә, бәдрәфләр, хуҗалык һәм контейнер мәйданчыклары, контейнерлар һәм чүп савытлары белән җиһазландырылырга, каты капламнар һәм яңгыр һәм кар сулары өчен авышлыклар, шулай ук суүткәргеч һәм канализация булырга тиеш;

119.2. базар территориясендә төп җыештыру аны япканнан соң башкарыла. Көндез каты көнкүреш калдыклары белән тутырылган чүплекләрне чистарталар;

119.3. елның җәйге чорында базар территориясендә мәҗбүри рәвештә атна саен дымлы җыештыру башкарыла;

119.4. базар территориясендә бер урна 40 кв. м мәйдан исәбеннән куела, шул ук вакытта алар арасында прилавка линиясе буйлап ераклык 10 метрдан артмаска тиеш;

120. Базар территориясендә һәм аның янында урнашкан оешмалар, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре, киосклар, сәүдә палаткалары һәм павильоннары эшчәнлеге каты көнкүреш калдыкларын чыгару һәм урнаштыру буенча хезмәтләр күрсәтүгә килешү төзмичә рөхсәт ителми.

121. Сәүдә һәм (яки) җәмәгать туклануы объектларын җыештыру һәм санитар тоту:

121.1. сәүдә һәм (яки) җәмәгать туклануы объектлары территорияләрен тулысынча чистарту тәүлегенә ике тапкырдан да ким (иртән һәм кич) башкарылмый. Көндез патруль җыештыру вакытында калдыклар белән тутырылган чүплекләр чистартыла;

121.2. сәүдә һәм (яки) җәмәгать туклануы объектларына керү юлында бер үк формада һәм төстә икедән дә ким булмаган урна куела;

121.3. вакытлыча урам сәүдәсе урыннарында 10 м радиуста газоннарда һәм тротуарларда савытларны һәм товарны урнаштыру рөхсәт ителми;

121.4. калдыкларны чыгару тәэмин ителә.

122. Башка сәүдә мәйданчыклары, стационар булмаган ваклап сату челтәре, социаль-мәдәни билгеләнештәге объектлар территорияләрен җыештыру аларны япканнан соң елның җылы вакытында алдан су сибеп башкарыла. Агымдагы җыештыру көн дәвамында башкарыла. Көндәлек көнкүреш калдыкларын чыгару тәэмин ителә.

123. Халык күпләп була торган һәм ял итә торган урыннарны төзекләндерү:

123.1. кешеләрнең күпләп ял итү һәм булу урыннары территориясендә төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлеге каты өслекләр (плитка яки асфальт рәвешендә), өслекләрнең тоташтыру элементлары, яшелләндерү, эскәмияләр, чүп-чар өчен урналар һәм кече контейнерлар, урам техник җиһазлары, яктырту җиһазлары, архитектура-декоратив яктырту җиһазлары, җирлек мәгълүмат йөртүчеләре, яшелләндерү участокларын саклау элементларын (металл коймалар, махсус капламалар һ.б. рәвешендә) үз эченә ала;

123.2. пляжлардан тыш, ял итү һәм кешеләр күпләп була торган барлык территорияләргә дә каты өслекле яки утыртылган үлән яки яшел үсентеләр булган үсемлек грунт булырга тиеш;

123.3. ял итү һәм кешеләр күпләп җыела торган урыннар территорияләрендә яшелләндерү участокларын чәчәк түтәлләре, газоннар, ялгыз, төркем утыртмалары, вертикаль, күптяруслы, яшелләндерүнең мобиль формалары рәвешендә проектларга кирәк;

123.4. кешеләр күпләп ял итү һәм булу урыннары җиһазландырылган һәм эшли торган бәдрәф кабиналары белән җиһазландырылырга тиеш;

123.5. пычранган саен фонтаннар, буалар, елга ярлары ял итү урыннары

территорияләрендә яки кешеләр күпләп җыела торган урыннарда чистартылырга тиеш;

123.6. массакүләм чаралар үткәргәндә, аларны оештыручылар чаралар үткәрү урынын җыештыруны, аның янәшәсендәге территорияләрне төзекләндерүне тәэмин итәләр. Чараны үткәрү урынын җыештыру һәм аның янәшәсендәге территорияләрне төзекләндерү һәм бозылган төзекләндерү эшләрен торгызу тәртибе чараны үткәрүгә тиешле рөхсәт алу стадиясендә билгеләнә.

124. Халык күпләп ял итә торган урыннар территорияләрендә рөхсәт ителми:

124.1. савытларны һәм сәүдә җиһазларын моның өчен билгеләнмәгән урыннарда өеп куерга һәм сакларга ;

124.2. территорияне җитештерү һәм куллану калдыклары белән пычрату;

124.3. автотранспорт чараларын юарга һәм ремонтларга, файдаланылган ягулык-майлау сыекчаларын агызырга;

124.4. автостоянкалар, гаражлар, аттракционнар урнаштыру, билгеләнгән тәртипне бозып реклама конструкцияләре урнаштыру;

124.5. газоннарга, табигый һәм ясалма яшелләндерү объектларына зыян китерү;

124.6. кече архитектура формаларын бозу һәм аларны билгеләнгән урыннарыннан күчерү;

124.7. сыек азык-төлек калдыкларын сатуратор җайланмаларыннан суга, тротуарларга, газоннарга һәм бистә юлларына сибәргә;

125.8. автотранспорт чараларының түләүле парковкаларын законсыз оештырырга;

125.9. стационар булмаган объектларны үз белдеге белән урнаштыру;

125.10. тротуарларның асфальт-бетон өслеген, якын-тирә яшел зоналарның һәм территорияләрне төзекләндерүнең башка элементларының бөтенлеген бозарга;

125.11. территориясендә сәүдә-суыткыч җиһазларын урнаштыру;

125.12. халыкның каты көнкүреш калдыкларын җыю өчен билгеләнгән контейнерларга (бункерларга), калдыклар урнаштыру өчен идарәче оешмалар белән килешүе булмаса, каты көнкүреш калдыкларын контейнерларга (бункерларга) куярга;

125.13. тимер-бетон блоклар, багана, коймалар, шлагбаумнар, корылмалар һәм башка җайланмалар урнаштыру юлы белән тротуарларны рөхсәтсез каплау;

125.14. сәүдә объектыннан читтә товар кую;

126.15. учак кабызырга, шул исәптән ачык уттан файдалануны күздә тоткан чаралар үткәрергә, мангалларны һәм ачык ут ярдәмендә ризык әзерләү өчен башка җайланмалар кулланырга.

Күпфатирлы йортның йорт яны территориясен җыештыру, карап тоту һәм төзекләндерү

127. Йорт яны территориясен җыештыру:

127.1. җыештыру түбәндәге тәртиптә үткәрелергә тиеш: тротуарларны,

җәяүлеләр юлларын (бозлавык һәм тайгак булган очракта - ком сибү), ә аннары ишегалды территорияләрен җыештыру;

127.2. кар чистартудан тыш, кар яуган вакытта башкарыла торган җыештыру 8.00 сәгатькә кадәр бара.

Механикалаштырылган җыештыруны машина тизлеге 4 км/сәг. кадәр көндезге вакытта үткәрергә рөхсәт ителә.

128. Җәйге җыештыру:

128.1. йорт яны территорияләрен җәйге җыештыру: себерү, юу яки кул белән, яки махсус машиналар ярдәмендә су сибү - күбесенчә иртәнге һәм соңарып, кичке сәгатьләрдә башкарылырга тиеш;

128.2. тротуарларны бары тик ачык тротуарларда гына, туры сызыклы юл белән каплый торган һәм биналардан урамның йөрү өлешенә юнәткән юлларга юарга кирәк;

128.3. көннең эссе вакытында тротуарларга су сибү кирәк булганда, тәүлегенә ике тапкырдан да ким булмаска тиеш.

129. Кышкы җыештыру:

129.1. түбәләрдә җыелган кар җиргә вакытында төшерелергә һәм юл буе полосасына өелергә, ә киң тротуарларда теземнәргә формалаштырылырга тиеш;

129.2. чистартылган кар тротуарлардан машиналар йөри торган юлдан соң кырый полоса өлешенә, ә ишегалларында-складлау урыннарына өелергә тиеш;

129.3. квартал эчендәге йөрү юлларыннан җыелган карны бер үк вакытта бортлы таш белән янәшә урнашкан өемгә һәм көртләргә салырга яки, кагыйдә буларак, роторлы кар чистарткычлар ярдәмендә юл кырыенда урнаштырырга кирәк;

129.4. урамнарның машиналар йөри торган өлешеннән газоннар белән аерылып торган 6 метрдан артык киңлектәге тротуарларда, карны тротуар уртасына алга таба чыгару өчен эттереп куярга рөхсәт ителә;

129.5. тротуарларда теземнәргә һәм өемнәргә кар салу эшләре кар яуган вакыттан соң алты сәгатьтән дә соңга калмыйча, ә калган территорияләрдә 12 сәгатьтән дә соңга калмыйча төгәлләнергә тиеш;

129.6. чиста, куллану калдыклары, ком-тоз катнашмасы һәм реагентлар белән пычранмаган ишегалдында, квартал араларындагы юллардан җыела торган карны яшел үсентеләргә зыян китермичә, кар суларын ерып җибәреп өеп куерга рөхсәт ителә;

129.7. тротуарларны һәм квартал эчендәге юлларны кулдан чистартканда кар тулысынча, кыргычлар астына кадәр җыелырга тиеш. Камилләшмәгән катламнар булган очракта, карны алга таба тыгызлау өчен кар катламы калдырып, җыярга кирәк;

129.8. тайгак булса, юл катламнарын ком-тоз катнашмасы белән эшкәртү норма буенча 0,2-0,3 кг/м исәбеннән бүлгечләр ярдәме белән башкарылырга тиеш;

129.9. эшкәрткәннән соң йомшартылган боз кисәкләре этелергә яки себерелергә тиеш, аларның ачык грунтка, агачлар яки газоннарга эләгүенә юл куелмаска тиеш

130. Яз җитү белән тормышка ашырыла:

130.1. канауларны юдырту һәм чистарту, кар сулары нормаль аксын өчен кирәк булган урыннарда су агуны тәэмин итү өчен чистарту;

130.2. системалы рәвештә люкларга һәм яңгыр сулары челтәренең кабул итү коеларына кар суы кудыру;

130.3. кар эреп беткәннән соң ишегалды территорияләрен кардан һәм боздан чистарту.

131. Күпфатирлы йортның йорт яны территориясен карап тоту:

131.1. күпфатирлы йортның йорт яны территориясен (алга таба - йорт яны территориясен) карап тоту үз эченә ала:

1) даими җыештыру;

2) карау һәм яңгыр сулары коеларының люкларын һәм рәшәткәләрен, дренажларны, лотокларны, үткәргеч торбаларны ремонтлау һәм чистарту;

3) инженерлык челтәрләренең күзәтү коеларына, янгында су белән тәэмин итү чыганакларына (гидрантларга, сулыкларга һ.б.) тоткарлыксыз керү мөмкинлеген тәэмин итү;

4) каты көнкүреш һәм зур габарит калдыклары җыю һәм чыгару;

5) яшелләндерү һәм булган яшел үсентеләрне карау;

6) кече архитектура формаларын карап тору, агымдагы һәм капиталь ремонт.

132. Калдыкларның барлык төрләре контейнерлар һәм бункерларга җыелырга тиеш, алар су үткәрми торган катламлы контейнер мәйданчыкларына, каты көнкүреш калдыкларын җыю нормаларына туры китереп, тиешле күләмдә җыелырга тиеш.

133. Күп фатирлы йортларда яшәүче гражданнар:

133.1. йорт яны территорияләрен чиста һәм тәртиптә тоталар;

133.2. каты көнкүреш һәм зур габаритлы калдыкларны бары тик махсус контейнерларга һәм йорт яны территорияләрендә урнашкан махсус мәйданчыкларга гына урнаштыралар.

134. Идарәче оешмалар тәэмин итәләр:

134.1. каты көнкүреш калдыклары өчен контейнерлар урнаштыру;

134.3. расланган график нигезендә каты көнкүреш һәм зур габарит калдыклары чыгару;

134.4. контейнерлар (бункерлар) һәм контейнер мәйданчыклары, аларга керү урыннары чисталыкта һәм төзек хәлдә тоту;

134.5. подъездларга керү юлларында чүп-чар өчен урналар кую, эскәмияләр кую һәм аларны вакытында чистарту;

134.6. тайгак участокларны ком-тозлы һәм (яки) махсус бозлавыкка каршы катнашмалар белән эшкәртү;

134.7. яшел үсентеләрне һәм газоннарны саклау һәм квалификацияле карау;

134.9. тышкы яктырту чараларын төзек хәлдә тоту, караңгы төшү белән аларны кабызу.

135. Йорт яны территориясендә рөхсәт ителми:

135.1. яфракларны, калдыкларның теләсә нинди төрләрен һәм чүп-чарны яндыру;

135.2. хуҗалык мәйданыннан тыш кием-салым, келәмнәр һәм башка предметларны элеп куярга;
135.3. контейнер мәйданчыкларына керү юлларын томаларга;
135.4. урам һәм юлларның машиналар йөри торган өлешенә, тротуарларга, газоннарга һәм яшел зоналарга контейнерлар (бункерлар) куярга;
135.5. йорт яны территорияләрен тотып алырга, шул исәптән шлагбаумнарны яки үтәлисез йөрү өчен автоматик юлларны, билгеләнгән тәртипне бозып рөхсәтсез куярга;
135.6. йорт ишегалларын рөхсәтсез төзергә;
135.7. йорт яны территориясен тимер-томыр, көнкүреш һәм төзелеш калдыклары һәм материаллар, шлак, көл һәм башка җитештерү һәм куллану калдыклары белән бүлеп куярга, тараны складларга һәм сакларга;
135.8. юынтык суларны түгү, чүп-чарны һәм калдыкларны ташлау;
135.9. автотранспорт чараларына түләүле машина кую урыннары оештыру;
135.10. квартал эчендәге юлларны тимер-бетон блоклар, баганалар, коймалар, шлагбаумнар, объектлар, корылмалар һәм башка җайланмалар урнаштыру юлы белән рөхсәтсез каплау;
135.11. машиналарны юу, ягулык материалларын агызу, машинаның тормозын, тавышын көйләү;
135.12. кешеләр сәламәтлегенә һәм әйләнә - тирә мохиткә тискәре йогынты ясый торган теләсә нинди эшне башкарырга;
135.13. кунак йортларыннан кала, сәүдә һәм җәмәгать туклануы предприятиеләре, палаткалар, киосклар, лареклар, мини-базарлар, павильоннар, җәйге кафелар, җитештерү объектлары, автомобильләрне, көнкүреш техникасын, аяк киемен вак-төяк ремонтлау предприятиеләре, шулай ук машина кую урыннары урнаштыру;
135.14. йорт яны территориясенең ишегаллары буйлап транспортның транзит хәрәкәтен тормышка ашыру;
135.15. учак кабызырга, шул исәптән ачык уттан файдалануны күздә тоткан чаралар үткәрергә, мангалларны һәм ачык ут ярдәмендә ризык эшкәртү өчен башка җайланмалар кулланырга;
135.16. ел фасылына карамастан, яшелләндерелгән территорияләрдә, балалар, спорт һәм хуҗалык мәйданчыкларында транспорт чараларын, шул исәптән комплектланмаган (төзек булмаган), урнаштыру, торгызу эшләрен мәҗбүри үткәрү шарты белән, бу территорияләрдә кирәкле эшләрне башкару очракларыннан тыш.
136. Идарәче оешмалар тәэмин итәләр:
136.1. яшел утыртмаларның сакланышын һәм бөтенлеген;
136.2. җәй көне коры һава шартларында газон, чәчәк түтәлләре, агачлар һәм куакларга су сибү;
136.3. төзелеш материалларын, ком, чүп-чар, кар, боз һ.б. куймыйча газоннарның саклануы һәм бөтенлеге;
136.4. агачлар һәм куаклар утырту, юллар челтәрен үзгәртү һәм җиһазлар урнаштыру, агротехник шартларны саклап билгеләнгән тәртиптә

килештерелгән проектлар буенча гына яңадан планлаштыру.

137. Йорт яны территориясен төзекләндерү:

137.1. һәр йортның территориясендә, кагыйдә буларак, булырга тиеш:

1) кием киптерү өчен, кием-салым, келәмнәр һәм өй әйләнеше предметларын чистарту өчен хуҗалык мәйданчыгы;

2) өлкәннәр өчен ял итү мәйданчыгы;

3) балалар өчен уен һәм спорт мәйданчыкларын яшелләндерү һәм балаларның җәйге һәм кышкы ялы өчен кече архитектура формаларын кирәкле җиһазлар белән тәэмин итү.

138. Әгәр территориянең күләме мөмкинлек бирә икән, участок чикләрендә этләрне йөртү өчен мәйданчык урнаштырылырга мөмкин.

139. Йортлар подъездлары каршындагы мәйданчыклар, юл йөрү һәм җәяүлеләр юллары каты өслекле булырга тиеш. Каты өслек урнаштырганда кар һәм яңгыр суларына иркен агу мөмкинлеге каралырга тиеш

140. Торак йортларга урнаштырылган җәмәгать билгеләнешендәге биналар йортның торак өлешеннән изоляцияләнгән керү юллары булырга тиеш, шул ук вакытта персонал автотранспортның тукталышы ишегалды территориясеннән читтә урнашырга тиеш.

141. Җәмәгать билгеләнешендәге биналар өчен материаллар, продукция ташу тәрәзәләр һәм фатирларга керү юллары урнашкан торак йорт ишегалды ягыннан рөхсәт ителми. Бушатуны торак йортларның тәрәзәсез ягыннан җир асты тоннельләре яки ябык дебаркадерлар, юллар ягыннан башкаралар.

142. Транспорт чараларын квартал эчендәге территорияләрдә урнаштыру кешеләрне, шулай ук җыештыру һәм махсус техниканы тоткарлыксыз йөртүне тәэмин итәргә тиеш.

Шәхси торак төзелеше территорияләрен җыештыру

143. Торак йортлар хуҗалары көн саен җир кишәрлеген (шул исәптән кардан да) җыештыралар.

144. Шәхси торак төзелеше территориясендә рөхсәт ителми:

145.1. карны этеп чыгарырга, чүп-чарны ташларга, шлак ташларга, өй тирәсенә сыек көнкүреш калдыклары агызырга;

145.2. юлларның йөрү өлешенә, ишегаллары һәм янәшәсендәге территорияләрдән чистартылган кар һәм боз чыгарырга яки күчерергә.

V. Территорияне төзекләндерү элементларына таләпләр

146. Территорияне төзекләндерүнең аерылгысыз компоненты булган территорияне төзекләндерү элементлары булу проект документларында гамәлдәге закон таләпләре нигезендә эшләнергә һәм каралырга тиеш.

Мәдәни мирас объектларын саклау зоналарында урнашкан территорияне төзекләндерү элементларына проект документлары мәдәни мирас объектларын саклау, куллану, популярлаштыру һәм дәүләт тарафыннан саклау өлкәсендә вәкаләтле органнар белән килештерелә.

Озак вакыт яки даими файдаланучы территорияне төзекләндерүнең стационар элементлары аларны кулдан күчерү мөмкинлеген булдырмас өчен

беркетелергә тиеш.

147. Төзекләндерү элементларын, аларны торгызу һәм ремонтлау эшләрен дә кертеп, төзекләндерү элементлары хуҗалары башкара.

Яшелләндерү

148. Яшел үсентеләр территорияне төзекләндерүнең мәҗбүри элементы булып тора.

Төзекләндерү эшләрен башкарганда булган яшел үсентеләрне мөмкин кадәр саклап калырга кирәк.

149. Җирлек территориясендә яшелләндерүнең ике төре кулланылырга мөмкин: стационар - үсемлекләрне грунтка утырту һәм үсемлекләрне мобиль - махсус күчмә савытларга утырту (контейнерлар, вазоннар һ.б.).

Стационар һәм мобиль яшелләндерү архитектура-ландшафт объектларын (газоннар, бакчалар, чәчәк түтәлләре, куаклар һәм агачлар белән мәйданчыклар һ.б.) төзү өчен рельефның табигый һәм ясалма элементларында, түбәләрдә (түбә яшелләндерү), биналарның һәм корылмаларның фасадларында (вертикаль яшелләндерү) кулланалар.

150. Яшелләндерү объектларын карап тоту - яшел үсентеләрне һәм яшелләндерелгән территорияләрне төзекләндерү элементлары белән карау, зур булмаган деформацияләрне һәм күләмле корылмаларның конструктив элементларына зыянны бетерү, шулай ук җәйге һәм кышкы чорда күчмә кече формаларны җыештыру.

151. Яшел үсентеләр хуҗалары:

151.1. яшел үсентеләрне саклауны һәм квалификацияле карауны тәэмин итәләр;

151.2. елның җәй айларында коры һава шартларында газоннарга, чәчәк түтәлләренә, агачларга һәм куакларга су сибүне тәэмин итәләр;

151.3. газоннарның сакланышын һәм бөтенлеген тәэмин итәләр;

151.4. яшелләндерү объектларында сулыклар булган очракта аларны чисталыкта тоталар һәм аларны 10 елга бер тапкырдан да ким булмаган капиталь чистарталар;

152. Яшелләндерелгән территорияләрдә рөхсәт ителми:

152.1. аларның эшчәнлеген һәм хезмәт күрсәтүне тәэмин итү өчен билгеләнгән төзелешләрдән тыш төзелеш урнаштыру;

152.2. рөхсәтсез агач һәм куак утырту, газоннарны һәм чәчәклекләрне юк итү;

152.3. агачларга һәм башка яшел үсентеләргә гамак, таган, турниклар, кер юу өчен бау, агачларга тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын, күрсәткечләр, афишаларны, игъланнар, агитация материаллары, техник конструкцияләр, юл хәрәкәтендә катнашучыларны мәгълүмати тәэмин итү чараларын элергә, баганалардан, коймалардан, реклама щитларыннан, электр үткәргечләрдән, лампалардан чәнечкеле киртәләр тарттырып куярга;

152.4. стационар булмаган объектларны, шулай ук юл сервисы объектларын урнаштыру, шул исәптән автомобильләр кую урыннарын һәм парковкаларны ел фасылына карамастан урнаштыру;

152.5. төзелеш һәм башка материаллар, калдыклар, чүп-чар, бозлавыкка

каршы материаллар һәм башка зарарлы матдәләр, шулай ук ком һәм бозлавыкка каршы реагентлар белән пычранган кар, боз кисәкләрен өеп кую;

152.6. бакчалар казу;

152.7. йорт хайваннарын газоннарда һәм чәчәкләргә йөртергә;

152.8. яфракларны, үләнне, ботакларны яндыру, шулай ук аларны лотокларга һәм башка суүткәргеч җайланмаларга себереп төшерергә;

152.9. чүп-чарны газоннарга ташларга;

152.10. учак кабызырга, шул исәптән ачык уттан файдалануны күздә тоткан чаралар үткәрергә, мангалларны һәм ачык ут ярдәмендә ризык эшкәртү өчен башка җайланмалар кулланырга;

152.11. агачларны сок, сумала алу өчен кисергә, аларга башка механик җәрәхәтләр ясарга ;

152.12. яшелләндерелгән территорияләрдә урнашкан скульптураларны, эскәмияләрне, коймаларны, урналарны, балалар һәм спорт җиһазларын бозарга;

152.13. агачларның тамырларын кәүсәсеннән 1,5 метрдан якын ераклыкта ачырга һәм агачларның муенткаларын җир яки төзелеш калдыклары белән күмәргә.

Киртәләр

153. Киртәләрне урнаштыру-төзекләндерүнең өстәмә элементы булып тора.

154. Киртәләр аерыла:

1) билгеләнеш буенча (декоратив, саклагыч, аларның ярашуы);

2) биеклеге буенча (түбән-1,0 м, урта-1,1-1,7 м, югары-1,8-3,0 м);

3) материал төре буенча (металл, тимер-бетон һәм башкалар);

4) караш өчен үткенлек дәрәҗәсе буенча (үтә күренмәле, тонык);

5) стационарлык дәрәҗәсе буенча (даими, вакытлы, күчмә) һәм башка киртәләр.

Киртәләрне проектлау аларның урнашу урынына һәм гамәлдәге дәүләт стандартлары, сертификацияләнгән эшләнмәләр каталогларына, индивидуаль проектлау проектларына бәйле рәвештә башкарыла.

155. Мәдәни мирас объектлары территорияләрен койма белән әйләндереп алуны әлеге территорияләр өчен билгеләнгән шәһәр төзелеше регламентлары нигезендә башкарырга кирәк.

Өслекләрне каплау

156. Җир өслеге капламы җирлек территориясендә куркынычсыз һәм уңайлы хәрәкәт шартлары тәэмин итә, шулай ук җирлек төзелешенең архитектур йөзен формалаштыра.

Төзекләндерү максатлары өчен түбәндәге капламалар билгеләнгән:

1) каты (капиталь) капламалар - монолит яки җыелма капламнар, шул исәптән асфальтобетоннан, цементобетоннан, табигый ташлардан башкарылган;

2) йомшак (капиталь булмаган) капламалар-табигый халәттә, тыгызланган яки ныгытылган кушылмаларда булган табигый яки ясалма

материаллардан (шул исәптән ком, вак таш, гранит, керамзит, резин валчыклары) башкарыла торган капламнар;

3) газон капламнары-үлән капламын әзерләү һәм утырту буенча махсус технологияләр буенча башкарыла торган каплау;

4) катнаш капламалар - капламнарны (рәшәткәле плитка яки газон рәшәткәсе, газонга күмелгән яки йомшак катлам) берләштерүче капламалар.

157. Каплау төрләрен сайлап алуны аларның максатчан билгеләнеше нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк:

1) каты - мөмкин булган чик йөкләнешне, характерын һәм хәрәкәт составын, проектлау вакытында гамәлдә булган янгынга каршы таләпләрне исәпкә алып;

2) йомшак-аерым территорияләрне төзекләндергәндә аларның махсус үзенчәлекләрен исәпкә алып (шул исәптән балалар, спорт мәйданчыклары, этләрне урамда йөртү өчен мәйданчыклар, җәяүлеләр юллары);

3) иң экологик булган газон һәм катнаш.

Каты каплау төрләре коры хәлдә 0,6дан ким булмаган, юеш хәлдә 0,4тән ким булмаган тоташтыру коэффициены белән кытыршы өслекле булырга тиеш.

Өслекләрнең тоташуы

158. Өслекнең тоташу элементларына, гадәттә, төрле төрдәге борт ташлары, пандуслар, баскычлар керә.

Борт ташлары

159. Юл борт ташлары тротуар һәм машиналар йөрү өлеше кисешкән урында, машиналар йөрү өлеше дәрәҗәсеннән кимендә 150 мм артык булырга, юл өслеге ремонтланган очракта да сакланырга тиеш.

Транспорт газонга керергә мөмкин булган урыннарында газонга керүне булдырмау өчен югары бортлы таш куллану зарур.

Газон белән җәяүлеләр коммуникацияләре капламы тоташкан җирдә, газон биеклегеннән кимендә 50 мм артучы бакча бортын урнаштырырга мөмкин, бу газонны саклый һәм аның хезмәт итү вакытын арттырып, үсемлек пычрагы, чүп-чар эләгүне булдырмый кала.

Җәяүлеләр зоналары территориясендә төрле типтагы каплау өчен табигый материаллар (кирпеч, агач, валуннар, керамик борт һ.б) кулланырга мөмкин.

Баскычлар, пандуслар

160. Җәяүлеләр коммуникацияләреннән 60 промильдән артык авыш булса, баскычлар урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

Сәламәтлек саклау учреждениеләре һәм башка объектлар урнашкан урыннарда җәяүлеләр коммуникацияләрендә, инвалидлар һәм картлар йортларында баскычлар 50 промильдән артык авыш булса, аларга һичшиксез, пандус куюны күз алдында тотарга кирәк.

Бордюр пандусының авышлылыгы 1: 12 кабул ителә.

Төшү һәм күтәрелеш вакытында баскычларның беренче баскычларын

ачык контраст буяулар белән аерып буярга кирәк.

Тышкы баскычларның барлык баскычлары бер марш чикләрендә баскычларның киңлеге һәм биеклеге буенча бертөрле билгеләнә.

Пандусны томалап торучы конструкцияләр булмаса, 75 мм биеклектәге киртәле бортикны һәм тотканы күз алдында тотарга кирәк.

Пандус башында һәм ахырында горизонталь юл участоклары тирә-юньдәге өслекләрдән текстура һәм төс белән аерылып тора.

Ике як буенча да баскычлар яки пандуслар 800-920 мм биеклектә түгәрәк яки турыпочмаклы, кул белән тоту өчен уңайлы һәм дивардан 40 мм биеклектә торган тотка карала.

Мәйданчык

161. Җирлек территориясендә түбәндәге мәйданчыклар бар: балалар уйнар өчен, өлкәннәр өчен ял итү, спорт белән шөгыльләнү, чүп җыю урыннары, этләрне урамда йөртү һәм дрессировкалау, автомобиль кую урыннары.

Теркәлгән мәдәни мирас һәйкәлләре һәм аеруча саклаулы табигать территорияләре зоналары чикләрендә мәйданчыкларны урнаштыру һәйкәлләрне саклау, табигатьтән файдалану һәм әйләнә-тирә мохитне саклау буенча вәкаләтле органнар белән килештерергә тәкъдим ителә.

Йорт яны территорияләре, кагыйдә буларак, балалар өчен уен һәм спорт мәйданчыклары белән тәэмин ителергә тиеш. Мәйданчыклар төзек һәм имгәнү куркынычы булмаган инвентарь белән тәэмин ителергә тиеш.

Балалар мәйданчыклары

162. Балалар мәйданчыклары төрле яшь төркемнәре өчен аерым мәйданчыклар яки яшь мәнфәгатьләренә кагылышлы комплекслы уен мәйданчыклары буларак оештырыла.

Балалар мәйданчыгында территорияне төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлеге түбәндәгеләрне үз эченә ала: йомшак өслек төрләре, газонлы мәйданчык өслеген тоташтыру элементлары, яшелләндерү, уен җиһазлары, эскәмияләр һәм урналар, яктырту җиһазлары.

Торак йортлар һәм иҗтимагый биналар тәрәзәләреннән мәктәпкәчә яшьтәге балалар мәйданчыклары чикләренә кадәр ераклык 10 метрдан да ким булмаска тиеш, кече һәм урта мәктәп яшендәге - 20 метрдан да ким булмаска тиеш, комплекслы уен мәйданчыклары - 40 метрдан да ким булмаска, спорт-уен комплекслары - 100 метрдан да ким булмаска тиеш.

Балалар өчен уен мәйданчыклары контейнер мәйданчыкларыннан 20 метрдан да ким булмаска тиеш

163. Балалар мәйданчыклары булырга тиеш:

163.1. җәй көне тигез булмаган өслекне ком салу белән планлаштыру;

163.2. иртәнге вакытта себерергә һәм юешләтергә;

163.3. мәйданчыкта коймалар һәм корылмалар елга бер тапкырдан да ким булмыйча буялырга, ә ремонт- кирәк булганда гына башкарылырга тиеш;

163.4. транзит җәяүлеләр хәрәкәтеннән, юллардан, борылу

мәйданчыкларыннан, кунак тукталышларыннан, калдыклар өчен контейнерлар урнаштыру мәйданчыкларыннан, автотранспорт чараларын даими һәм вакытлыча саклау участокларыннан аерым торырга тиеш.

Имгәнүләр булмасын өчен мәйдан территориясендә чыгып торучы тамыр яки аскы ботак, җир өслеге өстендә урнашкан иске, киселгән җиһазлар (стойкалар, фундаментлар) булуы рөхсәт ителми (кагыйдә буларак, турниклар һәм качельлар).

Якын-тирә территорияләрне реконструкцияләгәндә балалар мәйданчыклары территориясендә эш алып бару һәм төзелеш материалларын урнаштыру рөхсәт ителми.

Яктырту җиһазлары, кагыйдә буларак, мәйданчык урнашкан территорияне яктырту режимында эшләргә тиеш.

Яктырту җиһазларын 2,5 метрдан ким биеклектә урнаштыру рөхсәт ителми.

Уен җиһазларын урнаштыру куркынычсызлык норматив параметрларын исәпкә алып башкарылырга тиеш.

164. Балалар мәйданчыкларын карап тоту һәм аларда куркынычсызлыкны тәэмин итү өчен җаваплылык аларны гамәлгә ашыручы затларга йөкләнә.

Спорт мәйданчыклары

165. Спорт мәйданчыклары халыкның барлык яшь төркемнәре өчен дә физкультура һәм спорт белән шөгыльләнү өчен билгеләнгән.

Спорт мәйданчыгы территорияне төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлеген үз эченә ала: йомшак яки газон өслеге (җәйге чорда), спорт җиһазлары.

Спорт мәйданчыклары яшелләндерелә һәм койма белән әйләндереп алына. Яшелләндерү мәйданчыгы периметры буенча урнаштырыла, вертикаль яшелләндерү кулланырга мөмкин. Койманың биеклеге 2,5-3 м тәшкил итә, бер-берсенә карата мәйданчыклар тоташкан урында-1,2 м дан да ким түгел.

Спорт җиһазлары спорт, физкультура мәйданчыкларында яки рекреация составында махсус җиһазландырылган җәяүлеләр коммуникацияләрендә (сәламәтлек сукмакларында) урнаштырыла. Махсус физкультура снарядлары һәм тренажерлар рәвешендәге спорт җиһазлары завод эшләп чыгарган, шулай ук махсус эшкәртелгән өслекле бүрәнәдән һәм бруслардан эшләнгән булырга мөмкин (ярыклар, сколлар һ.б.булмау).

Ял мәйданчыклары

166. Торак төзелеше территориясендә өлкән халыкның тыныч ял итү һәм өстәл уеннары өчен билгеләнгән ял мәйданчыклары оештырырга мөмкин. Торак йортларның тәрәзәләреннән тыныч ял итү мәйданчыклары чикләренә кадәр ераклык 10 метрдан да ким булмаска тиеш, тавышлы өстәл уеннары мәйданчыклары - 25 метрдан да ким булмаска тиеш.

Ял мәйданчыгында төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлеге гадәттә үз эченә ала: каты өслек төрләре, газонлы мәйданчык өслеген

тоташтыру элементлары, яшелләндерү, ял итү өчен эскәмияләр, эскәмияләр һәм өстәлләр, урналар (ким дигәндә, һәр эскәмиядә берәр), яктырту җиһазлары.

Мәйданчыкны каплау плиткалар рәвешендә проектларга тәкъдим ителә. Ял итү мәйданчыклары һәм балалар мәйданчыклары белән бергә балалар уеннары зонасында каты өслек урнаштырырга киңәш ителми.

Парклар территорияләрендә үләндә ял итү өчен мәйданчыклары оештырылырга мөмкин.

Этләрне йөртү өчен мәйданчыклар

167. Этләрне йөртү өчен мәйданчыклар вәкаләтле органнар белән билгеләнгән тәртиптә килешенгән урыннарда урнаштырыла.

Этләрне урамда йөртү мәйданчыгы территориясендә төзекләндерү элементлары исемлеге төрле өслек төрләре, коймалар, эскәмияләр, урналар, экскрементларны утильләштерү өчен контейнер, яктырту һәм мәгълүмати җиһазларны үз эченә ала. Периметраль яшелләндерүне карау тәкъдим ителә.

Этләрне йөртү өчен мәйданчыклары микрорайоннан һәм торак районның гомуми файдалану территорияләреннән, яшел утыртмалардан ирекле, метрополитен линияләренең техник зоналарында һәм гомуми җирлек магистральләрендә, беренче һәм икенче поясларның су белән тәэмин итү чыганакларының санитар зонасыннан читтә 110 кВттан артык булмаган көчәнешле электр тапшыру линияләре астында урнашырга тиеш.

Торак билгеләнешендәге территорияләрдә урнашкан этләрне йөртү өчен мәйданчыклар күләме 400-600 кв. м чикләрендә кабул ителә, башка территорияләрдә - 800 кв. м. га кадәр, килеп туган төзелеш шартларында, булган территориаль мөмкинлекләрдән чыгып, мәйданчыкларның киметелгән күләме кабул ителергә мөмкин.

Мәйдан чигеннән торак һәм җәмәгать биналары тәрәзәләренә кадәр ераклык 25 метрдан да ким булмаска тиеш, ә балалар учреждениеләре, мәктәпләр, балалар, спорт мәйданчыклары, ял мәйданчыклары участокларына кадәр - 40 метрдан да ким булмаска тиеш.

Мәйданчык коймасы, кагыйдә буларак, 1,5 метрдан да ким булмаган җиңел металл челтәрдән башкарыла. Элемент һәм койма секцияләре арасындагы ераклык, аның түбән ягы һәм җире хайваннар өчен мәйданчыктан чыгып китәргә яки үзенә җәрәхәт ясарга тиеш түгел.

Мәйданчык территориясендә мәйданчыкны файдалану кагыйдәләре белән мәгълүмати стенд урнаштырылган булырга тиеш.

168. Йорт хайваннары хуҗалары үз хайваннарының экскрементларын мөстәкыйль рәвештә җыюны һәм утильләштерүне башкаралар.

Эт хуҗалары хайваннарының башка хайваннарга һәм кешеләргә куркыныч йогынтысын булдырмый калырга, шулай ук тирә-юньдәгеләр өчен санитар нормалар нигезендә тынычлыкны тәэмин итәргә, гамәлдәге санитар-гигиена һәм ветеринария кагыйдәләрен үтәргә тиеш.

Машина тору мәйданчыклары

169. Авыл җирлеге территориясендә түбәндәге төр машина тору

урыннары урнашкан: автомобильләрне кыска вакытлы һәм озаклап саклау.

Автотранспорт чараларын озак вакыт һәм кыска вакыт эчендә саклау участогында төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлеге түбәндәгеләрдән гыйбарәт: каты өслек төрләре, өслекләрне тоташтыру элементлары, коймалар, чүп-чар өчен урналар яки кече контейнерлар, яктырту җиһазлары, мәгълүмат җиһазлары (күрсәткечләр).

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау участокларына керү юллары җәяүлеләр юлларының төп юнәлешләре белән кисешергә тиеш түгел.

Автотранспорт чараларын озак вакыт һәм кыска вакытлы саклау участогы аша транзит җәяүлеләр юлларын оештыру рөхсәт ителми.

Автотранспорт чараларын озак вакыт һәм кыска вакытлы саклау участогы калган территориядән 3 метрдан да ким булмаган яшел үсентеләр полосасыннан изоляцияләнергә мөмкин.

Кече архитектура формалары

170. Кече архитектура формаларын урнаштыру төзелеш, биналарны һәм корылмаларны реконструкцияләү һәм капиталь ремонтлау проект документлары, шулай ук “Төзекләндерү” яки эскиз тәкъдимнәре проектлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

Кече архитектура формаларын проектлаганда һәм сайлаганда сертификацияләнгән эшләнмәләр каталогларыннан файдаланырга киңәш ителә. Авыл җирлегенең үзәге, бистәдәге күп функцияле үзәкләр һәм кече архитектура формалары зоналары өчен проектлар шәхси проект эшләнмәләре нигезендә проектланырга тиеш.

171. Кече архитектура формаларына карата төп таләпләр булып тора:

171.1. архитектура һәм ландшафт тирәлеге характерына, территорияне төзекләндерү элементларына туры килү;

171.2. материалларның югары декоратив һәм эксплуатацион сыйфатлары, тышкы мохит йогынтысын исәпкә алып, аларны озак вакыт дәвамында саклап калу;

171.3. ныклык, ышанычлылык, конструкциянең куркынычсызлыгы.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат чаралары

172. Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары.

172.1. Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары техник яктан төзек һәм эстетик яктан ухоженными булырга тиеш.

Тышкы мәгълүмат чаралары, билгеләнгән такталардан һәм режимлы табличкалардан тыш, вәкаләтле орган белән килештерелгән паспорт нигезендә тышкы мәгълүмат чаралары, билгеләнгән такталардан һәм режимлы табличкалардан тыш, вәкаләтле орган белән килештерелгән паспорт нигезендә урнаштырыла.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары хуҗалары аларны тиешле халәт белән тәэмин итә, тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын урнаштыру урыннарын үз вакытында ремонтлый һәм җыештыра.

Тышкы реклама һәм мәгълүматны аларга реклама яки мәгълүмати хәбәр

урнаштырмыйча урнаштыру һәм эксплуатацияләү, мәгълүмат кырына зыян китерү, шулай ук тышкы реклама чараларын һәм мәгълүматны полиэтилен пленка һәм башка материаллар белән каплау рөхсәт ителми.

Реклама яки мәгълүмати конструкция хуҗасы территорияне төзекләндерүне һәм (яки) фасадның тышкы күренешен монтажлау (демонтаж) булгач өч тәүлек эчендә торгыза.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары, аларның фундаменталь блогы булганда, фундаменталь блок белән бергә сүтелергә тиеш.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын урнаштырганда корылмаларга зыян китерү, шулай ук аларның бөтенлеген, ныклыгын һәм тотрыклылыгын киметү рөхсәт ителми.

172.3. Тышкы мәгълүматны урнаштыру чаралары түбәндәге төрдә булырга мөмкин:

- дивар конструкциясе;
- декоратив панно;
- консоль конструкциясе;
- түбә конструкциясе;
- витриналы конструкция;
- учреждение тактасы;
- режимлы табличка;
- модульле төзелеш;
- күләмле-пространстволы композиция;
- щит конструкциясе;
- флаглы композиция;
- махсуслаштырылган төзелеш.

172.4. Тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларына гомуми таләпләр:

тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларын проектлау, әзерләү һәм урнаштыру Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният һәйкәлләре) турында төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре, Россия Федерациясе законнары таләпләренә, аларны саклау һәм куллану таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш;

тышкы мәгълүмат чараларында мәгълүмат Россия Федерациясе дәүләт теле һәм Татарстан Республикасы дәүләт телләре турындагы закон таләпләрен үтәү белән урнаштырылырга тиеш.

Ике һәм аннан да күбрәк тел куллану очрагында текстлар эчтәлеге һәм техник бизәлеше буенча охшаш, дөрес һәм аңлаешлы итеп эшләнгән булырга тиеш.

173. Тышкы мәгълүмат чараларын урнаштыру рөхсәт ителми:

1) күпфатирлы торак йортларның фасадларында:

- торак бина чикләрендә, торак булмаган бина белән турыдан-туры алып торган беренче һәм икенче кат арасында урнаштырылган конструкцияләрдән тыш;

- торак йорт габаритларында урнашкан кеше яшәми торган биналарның чикләреннән тыш, мәгълүмат конструкциясен урнаштыручы зат тарафыннан 1,5 метрдан да артмаган һәм торак булмаган бина белән турыдан-туры алып

торган беренче һәм икенче катлар арасында урнашкан конструкциялардән тыш, алып торган торак йорт габаритларында урнашкан торак булмаган биналарның чикләреннән тыш;

- тәрәзә һәм ишек проемларын, шулай ук витражларны һәм витриналарны тулысынча яки өлешчә каплау рәвешендә, шул исәптән, әлеге Кагыйдәләрдә каралган очраклардан тыш, алдан төзелгән биналарда;

- лоджиялар, балконнар конструкцияләрендә, әгәр бу керү төркеменең проект тәкъдиме белән каралмаган булса;

- бер ишек булганда бер конструкциядән артык;

2) торак булмаган бина фасадларында:

- биш катлы биналарда вертикаль консоль конструкцияләре;

- әлеге Кагыйдәләрдә каралган очраклардан тыш, икенче кат тәрәзәләренең түбән дәрәҗәләреннән югарырак;

3) керү төркемнәре фриз, козырекларында:

- бер ишек булганда бер конструкциядән артык;

- керү төркемнәре фризасында урнашкан тәрәзәләрдә, фон конструкцияләре рәвешендә;

4) - мәдәни мирас объектларында, тарихи биналарда төзелеш датасы белән 1959 елга кадәр:

- фон конструкцияләре, ут тартмалары, динамик конструкциялардән тыш, витриналы һәм консоль конструкцияләр, декоратив панно;

- җемелдәвекле ут кулланып;

- архитектура фоны белән бергә булмаган контрастлы һәм бай төсле ут;

5) әлеге объект проектында каралмаган 400 кв. метрдан артык мәйданлы административ-офис, сәүдә, мәдәни-күңел ачу, спорт объектларында;

6) шәхси яки күпфатирлы торак йортлар территориясендә аерым торучы конструкцияләр рәвешендә;

7) бу Кагыйдәләрдә каралган очраклардан тыш, биналарда үтә күренмәле проемнарны ябучы һәм чикләүче витриналар, тәрәзәләр, аркалар, архитектур детальләр һәм декоратив-сәнгать бизәлеше, суперграфика;

8) эркерларда, колонналарда, пилястраларда, балконнарда;

9) мемориаль такталардан 2,0 метрга якын арада;

10) адреслы атрибутиканы томалаучы (урам исемнәре һәм йортлар номерлары күрсәткечләре);

11) мәгълүмат кырының гомуми мәйданыннан 10% тан артык булган "Кулланучылар хокукларын яклау турында" Федераль законның 9нчы маддәсе (оешманың фирма исеме (атамасы), аның урнашу урыны (адресы) һәм аның эш режимы турында мәгълүмат) нигезендә мәҗбүри булмаган мәгълүмат, аерым алганда, товарлар һәм хезмәтләр исемлеге, аренда турында мәгълүмат, биналарны сату, модульле конструкцияләр рәвешендәге элмә такталардан, шулай ук щит һәм витрин конструкциялардән тыш;

12) тексттан башка гына сурәтләрне үз эченә алган;

13) төсе буенча фасадның архитектур фоны белән туры килмәү;

14) яктыртуның ачык ысулын кулланып.

VI. Коммуникацияләрне төзегәндә, ремонтлаганда,

реконструкцияләгәндә җир эшләрен үткәрүгә төп таләпләр

174. Грунтны казу яки юл катламнарын ачу (җир асты коммуникацияләрен сузу, реконструкцияләү яки ремонтлау, свай һәм шпунт кую, электр тапшыру линияләрен, элемтә баганаларын урнаштыру (алмаштыру), яктырту баганалары, грунтны планлаштыру, инженерлык эзләнүләре вакытында эшләр һәм башка эшләр) белән бәйле эшләр бары тик Югары Ослан муниципаль районы Башкарма комитеты тарафыннан бирелгән язма рөхсәт (җир эшләрен җитештерүгә ордер) булганда гына башкарыла.

175. Җирлек территориясен төзекләндерү белән бәйле җир, төзелеш һәм ремонт эшләрен оештыру һәм үткәрү тәртибе, җир эшләрен башкаруга ордер ясау һәм алу Муниципаль хокукый актларның билгеләнгән таләпләре нигезендә башкарыла.

176. Яшел утыртмаларны сүтәргә яки күчереп утыртырга кирәк булганда, тиешле тәртиптә Башкарма комитет карарын рәсмиләштерергә һәм яшел утыртмаларны сүтәргә яки күчереп утыртырга кирәк.

177. Җирлек юллары буенча хәрәкәтне вакытлыча чикләү яки туктату вәкаләтле орган тарафыннан юлның ике ягында заказчылар һәм эшләр җитештерүчеләр, эшләр сроклары, карап чыгу мөмкин булган маршрутлар турында кирәкле барлык мәгълүматны үз эченә алган мәгълүмат щитын урнаштыру белән мәҗбүри рәвештә бирелгән рөхсәт нигезендә гамәлгә ашырыла. Күрсәтелгән щитның рәвеше һәм эчтәлеге рөхсәт бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең тиешле административ регламенты белән билгеләнә.

178. Яраклылык вакыты чыккан ордерлар буенча коммуникацияләрне төзегәндә, төзекләндергәндә җир эшләрен башкару рөхсәтсез дип санала.

VII. Уңайлы мохиткә аерым таләпләр

179. Торак мохитне, урамнарны һәм юлларны, мәдәни-көнкүреш хезмәте күрсәтү объектларын проектлаганда өлкән яшьтәге кешеләр һәм инвалидлар өчен торак пунктларның мохитеннән файдалану мөмкинлеген, әлеге объектларны картлар һәм инвалидлар хәрәкәт итә торган элементлар һәм техник чаралар белән тәэмин итүне күздә тотарга тәкъдим ителә.

Өлкән яшьтәге затлар һәм инвалидлар йөри торган техник чараларны һәм җиһазларны проектлау, төзү, урнаштыру заказчы тарафыннан расланган проект документациясе нигезендә яңа төзелеш вакытында тормышка ашырырга тәкъдим ителә.

VIII. Бина (алардагы биналарның) һәм корылмаларның милекчеләренең якын-тирә территорияне төзекләндерүдә катнашу тәртибе

180. Җирлек территорияләренең тиешле санитар торышын тәэмин итү, әйләнә-тирә мохитне пычратудан саклау һәм яклау буенча чараларны тормышка ашыру максатыннан, җирлек территориясен килешү буенча

җыештыру һәм санитар карап тоту өчен хуҗалык итүче субъектларга һәм физик затларга беркетелә.

181. Хуҗалык итүче субъектлар һәм физик затлар, әгәр законда яки килешүдә башкасы каралмаган булса, якындагы территорияне җыештыру һәм санитар карап тотуны түбәндәге тәртиптә башкарырга хокуклы:

181.1. идарәче оешмалар-күп фатирлы йортларның йорт яны территориясе, шулай ук төп фасадның 5 метр радиуста яки урамның машиналар йөри торган өлешенә кадәр күп фатирлы йорт территориясе каршындагы җир участогы (объект юл буенда урнашкан очракта);

181.2. социаль өлкә учреждениеләре (мәктәпләр, мәктәпкәчә учреждениеләр, мәдәният, сәламәтлек саклау, физкультура һәм спорт учреждениеләре) - бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә территорияләр, шулай ук төп фасадның 10 метр радиуста урнашкан территориясе каршындагы җир участогы яисә урамның машиналар йөрү өлешенә кадәр (юл буенда объект урнашкан очракта) башка яктан-10 м радиуста;

181.3. күпфатирлы торак йортларда кеше яшәми торган биналарны эксплуатацияләүче затлар бинаның бөтен озынлыгы дәвамында якындагы территорияне, киңлеге - 10 м яисә юл бордюрына кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта), идарәче оешма белән килешү булмаган очракта, тирә - юньне җыештырырга хокуклы;

181.4. сәнәгать предприятиеләре һәм барлык милек формаларын оештыру - аларга керү юллары, тротуарлар, алар янындагы коймалар, санитар-сак зоналары. Предприятиеләрнең санитар-сак зоналары гамәлдәге санитар кагыйдәләр һәм нормалар таләпләренә туры китереп билгеләнә;

181.5. төзүче - төзелеш мәйданчыкларының якын-тирә территорияләре һәм аларга керү юллары, гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре нигезендә 50 м радиуста;

181.6. торак йортлар хуҗалары -бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә (яки җир участогы билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, фактта урнашкан җир кишәрлеге чиге буенча) һәм яисә урамның машиналар йөри торган өлешенә кадәр
5 м (объект юл буенда урнашкан очракта);

181.7. стационар булмаган объектлар (лотоклар, киосклар, павильоннар һәм башка стационар булмаган сәүдә объектлары) һәм сезонлы кафелар хуҗалары - җир кишәрлеге объектын урнаштыру өчен бирелгән территория һәм тышкы чиктән 10 м ераклыкта һәм урамның машиналар йөри торган өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта);

181.8. базарларның идарә компанияләре, сәүдә һәм җәмәгать туклануы оешмалары (рестораннар, кафе, кибетләр) - бирелгән җир участогы чикләрендә һәм участок чикләреннән 50 м радиуста якын-тирә территория (объект юл буенда урнашкан очракта);

181.9. биналарның милекчеләре яки башка хокукка ия булучылар - бина периметры, корылма яки бирелгән җир участогы чикләре һәм участок чикләреннән 10 м радиуста якын-тирә территория (объект юл буенда урнашкан очракта);

181.10. автомобиль юлына бүлеп бирелгән полоса чикләрендә һәм башка

җир кишәрлекләрендә урнашкан ягулык станцияләре-бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә һәм участок чикләреннән 50 м радиуста урнашкан территория һәм урамның машиналар йөри торган өлешенә кадәр;

181.11. гараж кооперативлары-бирелгән җир участогы чикләрендә, участок чикләреннән 50 м радиуста урнашкан территория һәм урамның машиналар йөри торган өлешенә һәм аларга керү юлларына кадәр;

181.12. җирләү урыннары-бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә һәм участок чикләреннән 10 м радиуста якын-тирә территория;

181.13. гомуми файдаланудагы территорияләр - бурычлар вәкаләтле органга йөкләнә;

181.14. җир кишәрлекләре хокукына ия булучылар - бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә (яки җир участогы билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, фактта урнашкан җир участогы чиге буенча) һәм җир участогының тышкы чигеннән 5 м ераклыкта яки урамның машиналар йөри торган өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта);

181.15. автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау тукталышлары хуҗалары-бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә территория һәм аның янәшәсендәге территория җир кишәрлегенең тышкы чигеннән 10 м ераклыкта һәм урамның машиналар йөри торган өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта).

IX. Йорт хайваннарын һәм кошларны тоту

182. Йорт хайваннарын һәм кош-кортларны карап тоту өченче затларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен бозмаска тиеш. Йорт хайваннары һәм кошлар китерелгән зыян өчен аларның хуҗалары гамәлдәге РФ законнары белән билгеләнгән тәртиптә җаваплы.

183. Йорт хайваннары хуҗалары үз хайваннарының экскрементларын мөстәкыйль рәвештә җыюны һәм утильләштерүне башкаралар.

184. Авыл җирлегендә яшәүче авыл хуҗалыгы терлекләрен (сыер, сарык, кәҗә, дуңгыз һәм башкалар) һәм кошларны тоту шәхси торак йорт яны участоклары территорияләрендә рөхсәт ителә.

185. Барлык продуктив хайваннар (мөгезле эре терлек, кәҗәләр, сарыклар, дуңгызлар, атлар), гражданнарның яшәү урыны буенча ветеринария учреждениеләрендә ел саен яңадан теркәү юлы белән, биркаланырга һәм теркәлергә тиеш.

186. Йорт хайваннарын җирле үзидарә органының норматив-хокукый акты белән билгеләнә торган көтү урыннарында хуҗасы күзәтүе астында яки аның кушуы буенча башка затның күзәтүе астында рөхсәт ителә.

187. Йорт хайваннарын 7.00 сәгатьтән 23.00 сәгатькә кадәр урамда йөртү рөхсәт ителә. Башка вакытта урамда һәм торак йортларның ишегалларында тынлыкны тәэмин итү өчен хуҗалар чаралар күрергә тиеш.

188. Этләрне гомуми ишегалларына һәм урамга, өч айга кадәрге этләрдән тыш, кыска бәйдә һәм намордникта гына чыгарып була.

189. Хуҗалар йорт хайваннарының һәм кошларының ишегалларының, тротуарларның, урамнарның, паркларның, газоннарның, балалар

мәйданчыклары, скверларның, мәйданнарның, шулай ук торак йортларның подъездларының пычрануына юл куймаска тиеш. Эт, мәчеләр һәм башка вак хайваннарны урамда йөргәндә, хуҗасы үз вакытында мәйданчыкларда чүп контейнерларына ташларга тиешле йорт хайваннарының экскрементларын тулысынча җыюны тәэмин итә торган кирәк-яраклар булдырырга тиеш.

190. Этне бәйдән махсус урыннарда гына ычкындырырга була. Махсус билгеләнгән мәйданчыклар булмаганда, җирле үзидарә органының норматив-хокукый акты белән билгеләнә торган буш урыннарда, һәм башка урыннарда йөрү рөхсәт ителә.

191. Этләрне өйрәтү бары тик яхшы итеп әйләндереп алынган мәйданнарда яки җирлек территориясеннән читтә генә алып барыла ала.

192. Йорт хайваннарын юл буйлап бары тик тәүлекнең якты вакытында гына куып барырга кирәк, шул ук вакытта аларны юлның уң ягына якынрак куып барырга кирәк. Йорт хайваннарын грунт юллары һәм сукмаклардан бару мөмкинлеге булганда асфальт түшәлгән юл буенча куып бару тыела.

193. Урамнарда йорт терлекләрен калдырганда, хуҗалары яшел үсентеләрне бозудан һәм терлек куып баруга киткән чыгымнарны каплый.

194. Йорт кәҗәләре йорт яны территориясенең эчендә генә яки көтүлекләрнең хуҗалары күзәтүе астында гына булырга тиеш.

195. Рөхсәт ителми:

1) хайваннарны балалар мәйданчыкларына, мәктәпләр, балалар бакчалары территорияләренә, ашханәләргә, сырхауханәләргә, азык-төлек кибетләренә кертергә;

2) йорт хайваннарын урамда, пляжларда йөртү һәм сулыкларда аларны коендыру;

3) тыю язуы булган очракта, учреждениегә хайваннарны кертү;

4) торак пунктлар территориясендә караучысыз хайваннар һәм кошларны чыгару;

5) исерек хәлдәге затларга, шулай ук ундүрт яшькә җитмәгән затларга хайваннарны карату;

6) балкон, лоджияләрдә, торак йортларның гомуми файдалану урыннарында (чиктәш фатирлар коридорлары, баскычлы читлекләр, чарлаклар, подвал һәм башка ярдәмче биналарда) йорт хайваннарын һәм кошларын даими тоту;

7) махсус чаралар (күргәзмәләр һәм башкалар) үткәрү урыннарыннан тыш, әлеге урыннарда йорт хайваннарының булуы.

196. Йорт хайваннары һәм кош хуҗалары бурычлы:

1) хайваннар авыруларын кисәтүне һәм терлекчелек продуктларына ветеринария-санитария мөнәсәбәтләрендә иминлекне тәэмин итә торган хуҗалык һәм ветеринария чараларын гамәлгә ашырырга, әйләнә-тирә мохитнең терлекчелек калдыклары белән пычрануына юл куймаска, шулай ук ел саен яңадан рәсмиләштерү чорында мәҗбүри дәвалау-профилактика чараларын үткәрергә;

2) хайваннар тору урынына даими контроль ясарга;

3) хайваннар чирләгәндә һәм алар егылган очракта, шулай ук алар үзләрен шикле тотканда кичекмәстән ветеринария учреждениеләре

белгечләренә хәбәр итәргә. Алар килеп җиткәнче авыру билгеләре булган хайваннарны аерып куерга;

4) терлекләрне карау, диагностика тикшеренүләре, саклау прививкалары һәм дәвалау-профилактик эшкәртү өчен ветеринария белгечләре таләбе буенча бирергә.

197. Үлгән терлекләрне күмү махсус билгеләнгән урында махсуслаштырылган оешма тарафыннан башкарыла.

198. Үз территорияләрендә каравылчы этләре булган оешмалар бурычлы:

1) этләрне гомуми нигезләрдә теркәргә;

2) этләрне ныклы бәйдә тотарга;

3) килүчеләрнең хайваннар янына килү мөмкинлеген булдырмаска;

4) территориягә кергәндә кисәтү язуы булган очракта, этләрне эштән туктатылган вакыттан алып яхшы киртәле территориядә генә бәйдән ычкындырырга.

199. Җәмәгать урыннарында озата баручылардан башка гына булган күзәтүчесез хайваннар тотылырга тиеш.

200. Күзәтүчесез хайваннарны аулау җирле үзидарә органнары белән төзелгән килешү буенча махсуслаштырылган предприятие яки башка зат тарафыннан башкарылырга мөмкин.

201. Караучысыз хайваннарны тоту буенча чараларны гамәлгә ашыру хайваннарга карата гуманлы мөнәсәбәт һәм иҗтимагый әхлак нормаларын үтәү принципларына нигезләнә.

202. Рөхсәт ителми:

1) судның тиешле карарыннан башка фатирлардан һәм шәхси йортлар территориясеннән хайваннарны алып чыгарга;

2) кибет, даруханәләр, коммуналь хезмәт күрсәтү предприятиеләре янында этләрне бәйдән ычкындырырга;

3) ветеринария органнары тәкъдименнән башка тоту өчен приманкалар кулланырга.

X. Кагыйдәләрнең үтәлешен контрольдә тоту

203. Физик һәм юридик затлар, вазыйфаи затлар җирлек территориясен төзекләндерү буенча әлеге Кагыйдәләр белән билгеләнгән таләпләрне үтәүне тәэмин итәләр.

204. Әлеге кагыйдәләрне бозган өчен административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы кодексы нигезендә (федераль законнарда һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актларында каралган нормаларны һәм кагыйдәләрне үз эченә алган, аларны үтәмәгән өчен административ хокук бозулар турында Россия Федерациясе Кодексы нигезендә җаваплылык билгеләнгән әлеге кагыйдә нигезләмәләрдән тыш) җаваплылык каралган.

205. Төзекләндерү өлкәсендәге закон таләпләрен һәм муниципаль хокукый актларны үтәмәгән яки тиешенчә үтәмәгән өчен җаваплылыкка тарту әлеге таләпләрне үтәүдән һәм җибәрелгән җитешсезлекләрне бетерүдән

азат итми.